

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TITOVH ZAVODOV LITOSTROJ

LETO I.

LJUBLJANA, FEBRUARJA 1960

ŠTEVILKA 2

Poenostavitev proizvodnega procesa

Pravilna razmestitev delovne sile — Sinhronizacija tehnoloških postopkov — Vso skrb temeljiti pripravi delavcev — Zmanjšanje administrativnega osebja v proizvodnji

Obrnili smo se na našega novega generalnega direktorja tov. IVANA KOGOVSKEGA in ga prosili, da bi nam povedal nekaj svojih misli o novih nalogah, ki čakajo ves naš kolektiv v tem letu spriču količinskega povečanja naše proizvodnje po proizvodnem načrtu za leto 1960 in spriču uvažanja maloserijske proizvodnje v naš proizvodni program. Tovariš generalni direktor se je ljubeznivo odzval našemu vabilu in nam povedal tole:

V proizvodnji bomo uvedli sistem ekonomskih enot oziroma proizvodnih enot, to se pravi, proizvodnjo bomo organ zirali tako, da bo vsak oddelek izdeloval točno določene proizvode na točno določenem prostoru, z določenim številom ljudi in ustreznim strojem in parkom. Na ta način lahko pričakujemo, da se bo proizvodni proces poenostavil in bomo prišli do zmanjšanja števila administrativnega osebja v proizvodnji. Predvsem kmalu ne bo več problem, katere delovne operacije imajo prednost pred drugimi; dosegli bomo torej sinhronizacijo tehnoloških postopkov. Vodstvo in pravilna razmestitev delovne sile sta v dosedanjem sistemu zamotana oziroma otežkočena zaradi tega, ker je preveč delovnih nalogov hkrati v proizvodnji in jih prizadeti ne morejo pravilno, po vseh vidikih točno in pravočasno obdelati. Obremenitev strojev in terminiziranje bosta s tem poenostavljena, ker bo omogočen nepretrni potek proizvodnje zaradi delno se preurejajočih nalogov. Terminiziranje je v sedanjem sistemu in načinu zelo težavno in ga teoretično ni mogoče nikoli pravilno rešiti, ker je preobširno, to se pravi, preveč je posameznih operacij v proizvodnji, ki bi jih bilo treba točno vskladiti. Vsak najmanjši izpad povzroči motnje in nam tako podere s težavo zgrajeno piramido. Proizvodnja bo morala dobavljati gotove dele.

DRUGAČEN SISTEM NAGRAJEVANJA

V centraliziranem sistemu lahko majhna zmogljivost enega oddelka ovira zlogljivost ostalih oddelkov. Po novem sistemu pa bomo dosegli, da bodo operacije že tako izravane, da bo obdelava precej tekoča. Kasneje bomo prešli tudi na drugačen sistem nagrajevanja, in sicer tako, da bodo delavci v montaži in v proizvodnji plačani samo za izdelane sestavne dele ali sestavo, in ne kakor prej samo za operacije. Breme terminske službe in nedovršene proizvodnje bo preneseno

tudi na delavce. Sedaj so oziroma bodo delavci, prav tako kot vodilno osebje, zainteresirani na dovršitvi gotovih proizvodov. S tem, da se bodo vse delovne operacije opravile v enem oddelku, bo v znatni meri zmanjšana tudi administracija v oddelku. Zmanjšanje pa bo tudi interni promet, seveda šele potem, ko bomo tudi stroje prilagodili novim tehnološkim postopkom.

KONTROLA PO EKONOMSKIH ENOTAH

Izmet, ki bo nastal pri manjših delih v proizvodni grupi oziroma v ekonomski enoti, v principu ne bo plačan. Ekonomska enota bo morala izmetne dele sama nadoknaditi, to pa bo v znatni meri vplivalo na zmanjšanje izmeta, saj bodo delavci sami pazili, da bodo morebitni izmet ali napake izločili že takoj v začetku, ne pa šele po tretji ali četrti operaciji, kakor je to sedaj. Logično je, da se bo odstotek izmeta zmanjšal na minimum. V centralnem vodstvu je težko imeti pregled nad vsemi deli; zato se dogaja, da se včasih nekateri sestavni deli pred montažo izgubijo ali založijo ter je zato potrebno izdelati nove kose. Kontrola v ekonomskih enotah in evdenca delov bo bolj neposredna; zato bo tudi možnost, da se nekateri elementi izgubijo, skoraj odpadla.

Plačanje delavcev v medsebojni odvisnosti bo stimuliralo ekonomsko enoto s čim večjim uspehom. Zajemane stroškov po ekonomskih enotah in pa ugotavljanje proizvodnih uspehov oziroma rezultatov bo prav gotovo stimulatивно vplvalo na napredek, po drugi strani pa nam bo omogočilo, da bomo pravočasno odkrivali morebitne nepravilnosti, ki bodo na ta način nedvomno mnogo prej odpravljene. Ko bo ta organizacija v proizvodnji stekla in bomo dejansko že lahko beležili rezultate in prve uspehe, bomo prav gotovo lahko računali s povečanjem proizvodnje, smotrnejšim trošenjem investicijskih sredstev in ne nazadnje tudi z

znižanjem lastne oziroma prodajne cene.

IZDELAVA OPERATIVNIH PLANOV

Za uspešno izpolnitev te naloge pa bo treba prej predelati še tehnološko dokumentacijo oziroma temeljito pripraviti načrte in normative, izdelati pa bo treba seveda tudi operativne plane, tako po tromesečjih, mesecih, kakor tudi letni plan. Na podlagi normativov bo treba izdelati izračun zasedbe oziroma obremenitve strojev in na podlagi teh pokazateljev sestaviti načrt oziroma program, kateri stroji bodo vključeni v proizvodnjo. V montaži bo treba, če le mogoče, organizirati sistem tekočega traku. Ker je vsaka naloga odvisna od bolj ali manj temeljite priprave, bo treba izdelati čim realnejše načrte novih proizvodnih oddelkov, tako v pogledu strojne opreme kakor ljudi in sistema oziroma tehnološkega postopka. Določiti bo treba potrebne prostore, izračunati predkalkulacije in pokalkulacije, previdno bo treba izbirati delovodje, mojstre in skupinovodje, ki bodo morali imeti v strojni obdelavi potrebno univerzalnost. Ker gre za novo organizacijo oziroma za nov način dela, bo treba posvetiti vso skrb temeljiti pripravi delavcev, da bodo svoje naloge razumeli in se z veseljem lotili dela. Začeti bo treba z delom po nekakšnem šahovskem planu s preurejanjem proizvodnih oddelkov, tako da proizvodnja ne bo trpela. Treba bo torej vložiti mnogo tehnične in strokovne truda, da izpolnimo tehnično dokumentacijo. Če je proizvodnja dovolj velika in hkrati tehnično dovršena, se administracija in vodstvo zelo poenostavi. To pa naj nam bo naš glavni napotek.

Tovariš Tito se je zahvalil

Pred kratkim smo prejeli iz Beograda pismo, ki nam ga je poslal predsednik republike tovariš Tito. V njem se nam zahvaljuje za novoletne čestitke, ki smo mu jih poslali in nam pošilja najboljše želje za letošnje leto.

Želje, spodbude, misli in kritike...

Po odmevih na prvo številko našega novega glasila lahko z zadovoljstvom ugotovljamo, da je bil naš novi list na splošno zelo ugodno sprejet. To nam vpliva pogum za nadaljnje izpopolnjevanje vsebine in oblike, zlasti še zato, ker je med željami, ki so nam bile sporočene, toliko lepih spodbud, med kritikami pa toliko lepih misli, da jih lahko sprejememo z obema rokama.

Predvsem nas veseli, da so prav vsi člani našega kolektiva hoteli prejeti svoje glasilo, kakor nam to potrjujejo reklamacije v vseh tistih primerih, ko jim časopis — zaradi napačnih ali nepopolnih naslovov, ali pa iz katere-

ga koli drugega vzroka — ni bil vročen. Upamo, da bodo z današnjo številko vse te pomanjkljivosti odstranjene. Prosimo pa vse člane našega kolektiva, da nam spremembe svojih naslovov redno sporočajo, bodisi neposredno, bodisi po kadrovski službi.

Nič manjše ni bilo zanimanje za naš časopis tudi izven našega podjetja, na litostrojskem terenu in med našimi poslovnimi prijatelji in drugimi interesi, ki so se oglašali od vsepovsod in iz vse Jugoslavije, tako da nam je naklada brž pošla in smo zato sklenili, da jo z današnjo številko povečamo za polnih 500 izvodov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kaj vem o »Litostroju«?

Pod tem naslovom razpisujemo nagradno tekmovanje za otroke članov našega delovnega kolektiva.

Že v prvi številki našega časopisa smo poudarili, da si bomo prizadevali doseči tesnejšo povezanost ne le med člani našega kolektiva in tovarno, temveč tudi med družinami naših delavcev in tovarno. To svojo pot bomo ubrali v vsebino, ki bo namenjena širšemu krogu bralcev, pa tudi v drugih oblikah.

Ena izmed takšnih oblik je ta, za katero smo se odločili v današnji številki.

Uredniški odbor časopisa »Litostroj« razpisuje

pismeno nagradno tekmovanje pod naslovom

»KAJ VEM O LITOSTROJU?«

Tekmovanje je namenjeno otrokom naših delavcev, ki jim nudimo priložnost, da v primerni pismeni obliki povedo, kar vedo o našem podjetju. Udeležijo se ga lahko vsi otroci članov našega delovnega kolektiva do 18. leta starosti. Prispевke, ki jih bomo od njih prejeli, bomo ocenjevali v treh stopnjah:

1. v prvi stopnji za učence osnovnih šol,
 2. v drugi stopnji za dijake osemletke (od 5. do 8. razreda),
 3. v tretji stopnji pa za dijake gimnazije.
- Za vsako izmed stopenj razpisujemo po dve nagradi.

1. nagrada: 3.000 dinarjev
2. nagrada: 2.000 dinarjev

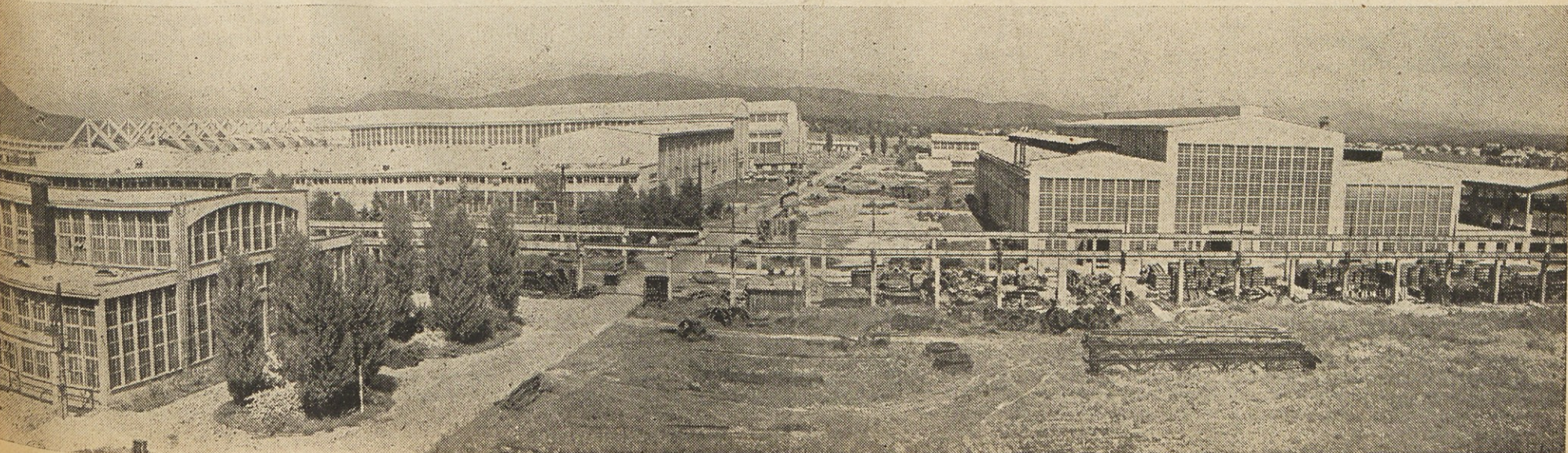
Prispевke, nagrajene s prvo nagrado, bomo objavili in posebej honorirali.

Prispевki ne smejo biti krajši od ene strani in ne daljši od treh strani pisarniškega papirja. Pisani smejo biti samo na eni strani lista.

Vse prispевke je treba poslati uredništvu časopisa »Litostroj« najkasneje do 15. marca 1960. Kasneje poslani prispевki ne bomo upoštevali za nagrado. Vsak udeleženec tekmovanja naj se čitljivo podpiše in navede šolsko stopnjo.

Vabimo vse otroke članov našega delovnega kolektiva, da se udeležijo našega prvega nagradnega tekmovanja, ki mu bodo kasneje sledila še druga.

Uredniški odbor

Rekonstrukcija sive livarne

Problemi in rešitev transporta v livarni sive litine

Za livarno sive litine se pripravlja rekonstrukcija, s katero bi se dvignila proizvodnja lahke oblikovalnice od sedanje letne proizvodnje 700 do 800 ton čistih ulitkov, proizvodnja težke oblikovalnice pa od sedanjih 1600 do 1700 ton na 7000 ton letno. Pri tem je rešitev transporta pogoj za povečanje storilnosti in obsega proizvodnje v livarni.

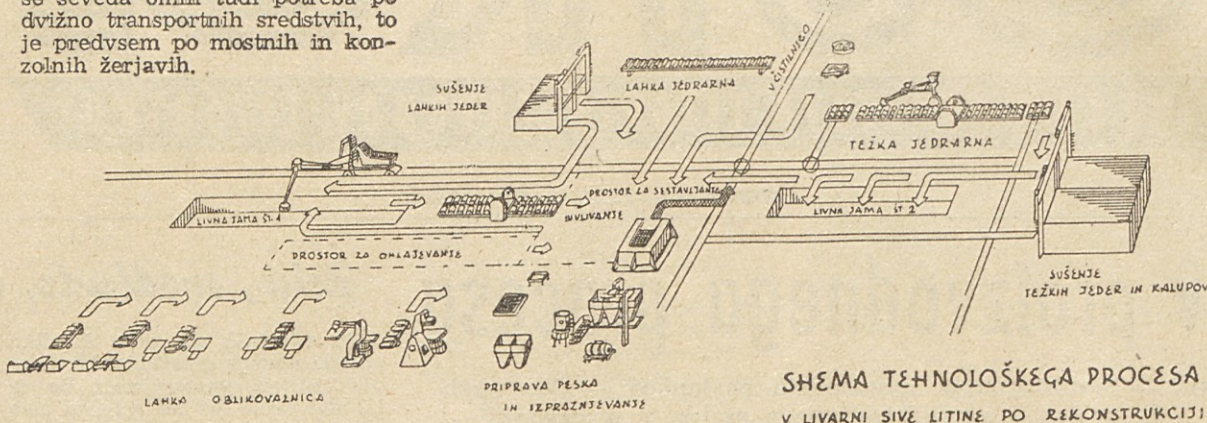
Transport

Dolžina transportnih poti in število enot za prenašanje in dviganje bremen je osnovna postavka, ki določa storilnost oziroma stopnjo izkoriščanja proizvodne površine v livarnah. Teža bremen, ki jih je treba v livarni prenesti ali

nja materiala, ki so karakteristična za proizvodnjo v livarni. S tem se seveda omili tudi potreba po dvizno transportnih sredstvih, to je predvsem po mostnih in konzolnih žerjavih.

Za določanje potrebe po žerjavih v oblikovalnicah livarn sred-

Vzhodni konec za težke in srednjetežke ulitke pa bi moral imeti na dolžini 100 metrov štiri mostne in dva konzolna žerjava.

SHEMA TEHNOLOŠKEGA PROCESA
V LIVARNI SIVE LITINE PO REKONSTRUKCIJI

Inž. Zvonko Gorjup

dvigniti, je več kot desetkrat večja, kakor je v obdelavi ali kate-

Ves proizvodni cikel v livarni lahko grobo razdelimo na tele 4 faze:

1. faza vskladiščenja osnovnih surovin, goriv, peska, oblikovalnih okvirov, modelov itd.;

2. faza priprave, ki obsega pripravo vložka za pretaljevanje in samo pretaljevanje ter pripravo oblikovalnega in jedrarskega peska;

3. glavna faza proizvodnje, ki obsega izdelavo kalupov in jeder, sušenje kalupov in jeder, sestavljanje kalupov in vlaganje jeder, vlivanje in izpraznjevanje;

4. zaključna faza, ki zajema čiščenje ulitkov, termično obdelavo, kontrolo in pripravo ulitkov za odoremo.

V proizvodnji ulitkov iz sive litine je treba opraviti za 1 tono dobrih ulitkov povprečno 57 glavnih operacij, za katere je potreben skupen prejem bremen v obsegu 132 do 160 ton.

Povprečen obseg dvizno transportnih operacij v livarnah po posameznih proizvodnih fazah:

Faza proizvodnje	Dejavnost in področje dela	Količina v tonah na 1 tono dobrih ulitkov;	Število operacij	Količina preloženih bremen v tonah na 1 tono dobrih ulitkov;
1.	Faza vskladiščenja: vložnih surovin oblikovalnih materialov, okvirov, modelov, modelnih plošč	1,7—2,4	4	2—5
		0,5—1,3	4	4—6
		2,0—4,0	2	7—10
	Skupno 1. faza	4,2—6,7	10	13—21
2.	Faza priprave: za pretaljevanje peska za oblikovanje in izdelavo jeder	1,5—2,0	3	4,5—6,0
		6,0—8,0	4	24,0—32,0
		7,5—10,0	7	28,5—38,0
	Skupno 2. faza	7,5—10,0	7	28,5—38,0
3.	Faza proizvodnje: oblikovanje in sklapljanje vlivanje in izpraznjevanje obtežitev kalupov izdelava jeder	5,0	10	50
		1,5	4	6
		4,0	2	8
		1,0—2,0	10	10—20
	Skupno 3. faza	11,5—12,5	26	74—84
4.	Zaključna faza: čiščenje, termična obdelava, kontrola	1—2	14	17
	Skupno 1.—4. faza	—	57	132—160

Ker so moči človeka omejene (normalen človek ima dnevni učinek okrog 2000 Kcal), je očitno, da produktivnost dela v neki livarni zavisi v veliki meri od moči in izpopolnjenosti proizvodnih sredstev v tej livarni. Čim dovršenejša so sredstva, tem lažje se dajo zmanjšati številna preklada-

transporta in dviganja bo s tem rešeno. Za ostale potrebe pa bodo na razpolago viličarji in Dieslov nakladalec. Ta oprema bi uvrstila livarno sive litine med srednje mehanizirane livarne z individualno in maloserijsko proizvodnjo (tudi za težke in srednje težke ulitke).

njetežkih in težkih kompliciranih ulitkov uporabimo doljno tabelo

Skupno torej težka oblikovalnica šest mostnih in tri konzolne

Žerjavne operacije	Teža ulitkov v tonah					
	nad 0,05—0,5	nad 0,5—1	nad 1—3	nad 3—10	nad 10—25	nad 25
Število operacij	150	120	100	80	50	35
Povprečno trajanje ene operacije	2	2,5	3	5	8	12

Število operacij in njih trajanje se zelo spreminjata glede na težo ulitkov. Pri tem pada število operacij v obratnem sorazmerju z naraščanjem teže, trajanje posamezne operacije pa se poveča v premem sorazmerju s povečanjem teže ulitkov. Za preračun potrebe po žerjavih potrebujemo žerjavne ure, ki pa se ne spreminjajo tako močno, ker so produkt števila s trajanjem operacij. Ta produkt se giblje od 300 do 400 minut, kar da 5 do 6,7 žerjavnih ur na tono dobrih ulitkov. Glede na našo proizvodnjo vzamemo 350 minut oziroma 5,8 žerjavnih ur na tono ulitkov.

Za proizvodnjo 7000 ton dobrih ulitkov letno bi morala naša težka oblikovalnica izdelati na uro 3,12 ton dobrih ulitkov in bi za to potrebovala teoretično $3,12 \times 5,8 = 18$ žerjavnih ur, to se pravi 18 žerjavov.

Seveda ni mogoče niti misliti, da bi za vse te operacije res uporabljali žerjave, temveč se poslužujejo livarne za razbremenitev in pospešitev transportno-dviznih operacij raznih strojev in talnega transporta. Vendar pa kažejo izkušnje, da mora oblikovalnica srednjetežkih ulitkov razpolagati z enim mostnim žerjavom na vsakih 25 metrov in z enim konzolnim žerjavom na vsakih 50 metrov dolžine. Oblikovalnica najtežjih ulitkov, v našem primeru predvsem turbinskih delov, pa en mostni žerjav na vsakih 30 m in en konzolni žerjav na vsakih 60 metrov dolžine livarne (Fantalov: »Projektiranje litejnih cehev«).

Naša težka oblikovalnica bi morala zato na vzhodnem delu (najtežji ulitki) na dolžini 68 metrov imeti na razpolago dva mostna in en konzolni žerjav.

Žerjave oziroma 9 raznih žerjavov. Rekonstrukcija predvideva, da bo veliki obračalno izvlačilni stroj opravil znaten del operacij, ki bi jih sicer morali opraviti žerjavi, tako da bo zadostovalo troje portalnih žerjavov in štirje mostni. Na ta način prihranimo dva mostna žerjava, ki pa bi ju tudi sicer prav težko spravili na obstoječo žerjavno progo, ker bi žerjavi ovirali drug drugega, kolikor ne bi tekli v dveh etažah.

Lahka obdelovalnica bi za tonazno 3000 ton letno potrebovala ca. $300:60 = 5$ žerjavov na tono ulitkov. Na uro mora lahka obdelovalnica izdelati 1,32 tone ulitkov (ako upoštevamo polurni odmor) in potrebuje za to delo 6,6 žerjavov ur. Del teh operacij bi lahko opravili ročno, vendar zahteva to povečan telesni napor, podaljšanje delovnega ciklusa in povečanje delovne sile. Zato bomo k obstoječemu mostnemu »Demog« žerjavu po projektu rekonstrukcije postavili še en »Demog« iste nosilnosti, na prostoru za oblikovanje pa namestili lahko progo s 6 pnevmatskimi dvigalkami nosilnosti 500 do 600 kg pri vsaki proizvodni enoti. Vozički z valjčnicami bodo pa prevzeli ves transport kalupov.

V jedrarni je potrebno po orientacijskih podatkih za eno tono srednjih in težkih ulitkov 0,5 žerjavovih ur. Za 3,12 ton/h bi torej potrebovali v jedrarni 1,65 žerjavovih ur na uro ali dva mostna »Demog« žerjava. Ker pa se predvideva na tem rotoru tudi proizvodnja sveže oblikovanih srednjetežkih ulitkov, bi bili potrebni vsaj trije žerjavi, od tega dva za nosilnost do 5 ton. Problem transporta bo tu rešen z valjčnicami, malim obračalno izvlačilnim stro-

jem (za dimenzije okvirov 2,00 X 1,5 m) in enim »Demogom« nosilnosti 5 ton. Transport jeder in kalupov v sušilno peč ali na livni prostor v glavni hali se opravlja na vagonetu z valjčnicami bodisi po progi v XX. polju ali na enak način po progi v XV. polju.

Lahka jedrarna bo obdržala obstoječi 3-tonski »Demog« za prenos regalov in priložnostne potrebe. Transport jeder na mesto porabe se bo opravljal z dviznim vozičkom ali viličarjem, transport od delovnega mesta do sušilnih električnih peči pa po valjčnicah. Transport jeder iz sušilnih peči do kontrole se bo opravljal v regalih z dviznimi ročnimi vozički.

Čistilnica bo delala v dveh izmenah in bo morala očistiti na uro $44,2$

$2 = 22$ ton ulitkov. Povprečno

je v čistilnicah sive litine s proizvodnjo, ki je podobna naši, za eno tono ulitkov potrebno 0,8 žerjavovih ur. V eni uri torej 1,8 žerjavovih ur ali dva žerjava. Ker je v čistilnici sedaj samo en žerjav nosilnosti 15 ton, je treba postaviti na progo v čistilnici še en 15-tonski žerjav. To je potrebno tudi zaradi razkladanja in nakladanja ulitkov težjih od 15 ton, ki jih sedaj nakladamo proti prepisom s preobremenitvijo žerjava (tudi do 30 ton težke ulitke).

V skladiščih pride na vsakih 50 do 60 metrov en žerjav (mostni). Števila žerjavov nad skladiščem okvirov pred čistilnico in nad vložnimi surovinami za kupolke ne nameravamo povečati, ker si bomo pomagali z viličarji in z Dieslovim nakladalcem. Pač pa bo treba razbijalno napravo in pripadajoče skladišče stare litine opremiti s 25-tonskim mostnim žerjavom, ki ga bomo uporabljali tudi za nakladanje in razkladanje v transportnem oddelku.

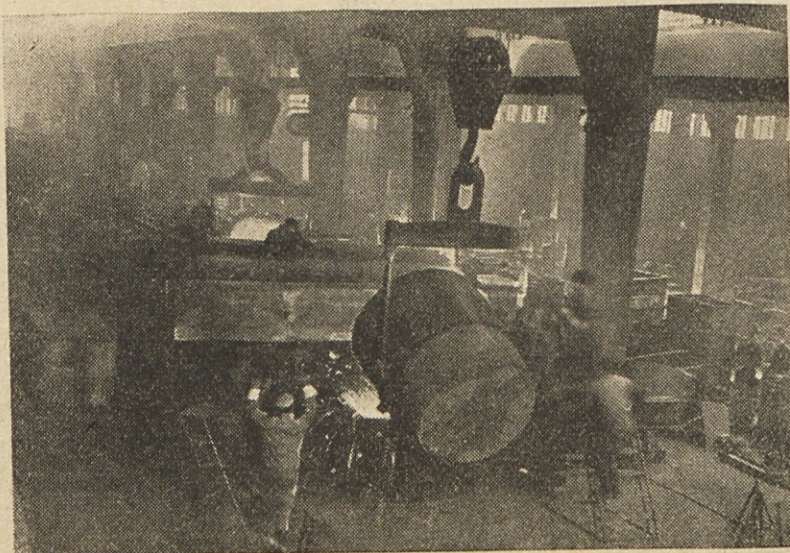
Želje, spodbude, misli in kritike

(Nadaljevanje s 1. strani)

Med željami so nas zlasti razveselile tiste, ki smo jih prejeli s širšega litostrojskega terena, ker nam pričajo, da je bil naš časopis ugodno sprejet ne le v družinah naših delavcev in uslužbencev, temveč tudi drugod po terenu, kar pomeni, da smo ubrali pravo pot, ko se nismo zaprli samo v meje delovnega kolektiva. Želje po sodelovanju, ki smo jih prejeli tudi od ostalih prebivalcev terena Litostroj, predvsem iz šolskih in prosvetnih ter družbeno-političnih krogov, nas spodbujajo da pot nadaljujemo; hkrati pa nam nalagajo tudi širše odgovornosti, ki jih bomo ob podpori prizadetih pravi radi prevzeli. Zato nam bodo vsi prispevki s terena, ki je z njimi naša tovarna povezana, vedno dobrodošli. Kolikor nam bo to mogoče, bomo svojo problematiko povezovali tudi s širšo komunalno problematiko v našem okolju, saj smo prepričani, da bomo tudi po tej poti — neposredno ali posredno — opravljali koristno delo za tovarno in njene širše, družbene interese.

Res je težko potegniti mejo med ožimi in širšimi interesi, ki jih lahko zastopa tovarniško glasilo. V našem primeru velja še prav posebej, saj se je litostrojski teren razrasel daleč od tovarne v pomemben del našega mesta in občine Šiške. Prav odmevni na izid naše prve številke smo se lahko prepričali, da je povezanost tega terena s tovarno, a s tem tudi tovarne terena z občino večja, kakor smo si mislili. Tudi to nam nalaga posebne naloge in odkriva širša obzorja našemu časopisu, za kar smo dvakrat hvaležni za vse lepe misli, želje in spodbude, kakor tudi za vso pozitivno kritiko, smo jo prejeli s tega — dovolj da tako rečemo! — našega terena. In prav zato, ker ta menite in nas k takšnemu gledanju celo spodbujate, si bomo prizadevali, da bi bili vsaj skromni glasniki teh vaših želja, saj smo prepričani, da nas boste v tem vsestransko podpirali.

Uredništvo

Trenutek vlivanja

Rezultati poslovnega leta 1959

Omejitve investicijske dejavnosti iz leta 1956 je v veliki meri zavirala normalni razvoj proizvodnje našega podjetja. Celotna organizacija podjetja je bila prilagojena individualni proizvodnji, predvsem proizvodnji hidro-turbin. Spremembe v daljnosežnimi posledicami, ki so nastopile v letu 1956, se v Litostroju niso mogle čez noč premostiti. Iz tega razloga se proizvodnja zadnjih let ni mogla razvijati, kot je to bilo v naših perspektivnih planih predvideno. Šele v letu 1959 je podjetje zopet uravnovesilo svoje poslovanje in lahko pričakujemo, da bo razvoj šel odslej svojo normalno pot in da bo v naslednjih letih dosežena raven proizvodnje, kakor ustreza vloženim sredstvom.

Po naravnih pokazateljih je znašala proizvodnja podjetja v letu 1957 — 11.350 ton, v letu 1958 — 12.164 ton; za leto 1959 je bil plan postavljen na 12.725 ton, dosežen pa je bil s 15.155 tonami. To je nap. im letu 1958 — 125 % in napram planu za leto 1959 — 119 %. Blagovna realizacija je znašala: leta 1957 — 5.138.075.000 din in leta 1958 — 5.169.887.000 din.

Po finančnem planu za leto 1959 je bila predvidena blagovna realizacija v višini 6.056.277.000 din, znašala pa je 6.066.165.000 din. V primerjavi z letom 1958 je blagovna realizacija dosežena s 117 %, doseganje plana pa znaša 100,1 %.

(Glej tabelo)

Poslovanje podjetja v letu 1959 je tudi glede razpoložljivih finančnih sredstev v precejšnji meri napredovalo. Kot je znano, je imel Litostroj v preteklih letih največ težav z obratnimi sredstvi. Te težave so izhajale predvsem iz prenizko odmerjenega začetnega sklada obratnih sredstev. V začetku leta 1959 nam je uspelo najeti dolgoročno posojilo v višini 890 milijonov din za dopolnitev sklada obratnih sredstev. S tem posojilom je podjetje svoj sklad obratnih sredstev zaokrogilo na 4 milijarde din. Na prvi pogled se zdi, da so ta sredstva v nesorazmerju z blagovno realizacijo, vendar zahteva individualna proizvodnja, kot jo ima naše podjetje, zelo visok angažman materialnih sredstev. Z najetjem posojila so v glavnem odpadle finančne težave, s katerimi se je podjetje dolga leta borilo. Težave nam pa še vedno delajo terjatve nasproti kupcem. Litostroj ima sicer odobren visok normativ za kupec, t. j. 45 dni; ker pa tudi našim odjemalcem ne zadostujejo obratna sredstva, mora Litostroj precejšnji del svojih terjatev izterjati po gospodarskem sodišču. Čeprav delajo gospodarska sodišča zelo ekspeditivno, traja ves postopek izterjav v povprečju vendarle več kot dva meseca.

Za uspešni nadaljnji razvoj proizvodnje bo podjetje potrebovalo še nova investicijska sredstva, razpolaga pa samo z amortizacijskim skladom. Prosti del tega sklada komaj zadošča za najnужnejše nadomestitve, a blokirana sredstva tega sklada, ki zna-

šajo že skoraj milijardo dinarjev, se ne morejo koristiti.

Rezervni fond je podjetje v poslovnem letu 1959 dopolnilo do predpisane višine 10 % skupno korišćenih obratnih sredstev.

Zaradi nizke participacije na doseženem finančnem rezultatu so sredstva, ki se stekajo v sklad skupne porabe, zelo pičla, tako da

gradnjo le proti lastni udeležbi, ki znaša 30 % predračunskega zneska. Potemtakem je treba za izgradnjo enega stanovanjskega bloka najmanj 40 milijonov lastnih sredstev. Participacije podjetja na doseženem finančnem rezultatu v korist sklada skupne porabe pa je v zadnjih letih znašala v povprečju komaj 35—40

V glavnem se blagovna realizacija nanaša na:

ulitke sive litine	396,000.000
ulitke jeklene litine	633,000.000
stroje z mehanizmi in brez njih	1.099,000.000
črpalke	686,000.000
turbine	2.394,000.000
strojne dele in tipizirane proizvode	511,000.000
in usluge	105,000.000

se s temi sredstvi ne morejo poravnati niti najnužnejše potrebe podjetja. Ta sredstva bi se morala uporabiti predvsem za stanovanjsko izgradnjo. Po predpisih lahko podjetja najamejo namen-ske kredite za stanovanjsko iz-

milijonov dinarjev. Rešitev stanovanjskega vprašanja je toliko bolj erezča, ker naraščajoča proizvodnja terja dodatno delovno silo.

VINKO HELCL, direktor gospodarsko-računskega sektorja

Iz vodstva PPB nam poročajo

Proizvajamo Diesel motorje

V izredno kratkem času je našemu podjetju uspelo uvrstiti se med proizvajalce ladijskih Diesel-motorjev. Izdelujemo jih po licenci svetovno znane tvrdke Burmeister & Wain, ki s tem svojim proizvodom obvladuje svetovni trg in je po proizvedenih KM prva na svetu, bodisi da gre za njeno direktno proizvodnjo na Danskem ali pa za proizvodnjo njenih 22 zakupnikov licence v vseh delih sveta. Hkrati z 1 cenco je Litostroju uspelo dobiti tudi prva in izredno pomembna naročila, in sicer za potrebe ribarstva, obalne plovbe in celo za izvoz v Indonezijo — v skupni moči nad 20.000 KM.

S tem smo se uvrstili med glavne proizvajalce tovrstne opreme v Jugoslaviji. Tvrdka B & W bo sprejela naše strokovnjake na specializacijo, da bi tudi po tehnološki strani kar najhitreje uvedli proizvodnjo te komplicirane opreme. Velik uspeh za nas je predvsem pridobitev naročila za potrebe Jadrolinije, ki je naročila 4 motorje-dvojčke s skupno močjo 1200 KM; ti bodo uporabljeni za pogon potniško-tovornih ladij naše obalne plovbe. Pričakujemo naročila še za 30 takih agregatov. Še bolj pomembno pa je naročilo 10 ladijskih mo-

torjev po 950 KM za ladje, ki jih gradijo naše ladjedelnice za Indonezijo. Če omenimo še, da je Uprava za pomorsko ribarstvo izbrala prav naš tip motorja kot najbolj primeren za potrebe ribištva, lahko z najboljšimi upi spremljamo razvoj te nove proizvodne dejavnosti v našem podjetju.

PRI STISKALNICAH — SE TAJA LED...

Vakuum stiskalnice so v zadnjem letu povzročale v podjetju mnogo upravičenih in neupravičen h komentarjev, prodajno-projektivnemu biroju pa dokaj tihih skrbi. Z nastopom zime pa se je prav tu začel — tajati led... V drugi dekadji januarja je bilo namreč prodanih kar 10 kompletov, tako da naša zaloga hitro kopni. Če bo interes za tovrstno opremo le še nekaj dni isti, kot je bil doslej, bo celo težava z dobavnimi roki za nadaljnja naročila. Vsekakor upamo, da bo interes še nadalje tako velik.

SPET INTERES ZA POLNOJARMENIKE

Ponovno se je pokazalo zanimanje za proizvodnjo polnojarmenikov za lesno industrijo. Stari Litostrojčanom je še v spominu, da smo prva leta že imeli polnojarmenike v našem proizvodnem programu. Marsikatero večje lesno podjetje v Sloveniji (in tudi v Bosni) še danes z zadovoljstvom uporablja te naše proizvode. Spričo priznane kvalitete teh naših polnojarmenikov sistema Hofman so se obrnila na nas lesno-industrijska podjetja, pa tudi državne organizacije s prošnjo, da bi ta proizvod ponovno vzeli v naš proizvodni program. Perspektivne potrebe: 200 do 300 polnojarmenikov v naslednjih 5 letih; tehnični zahtevki: bolj ekonomičen obrat, kar bo omogočel hidravlični pogon. Tudi tu se nam torej odpirajo nove možnosti in nove perspektive.

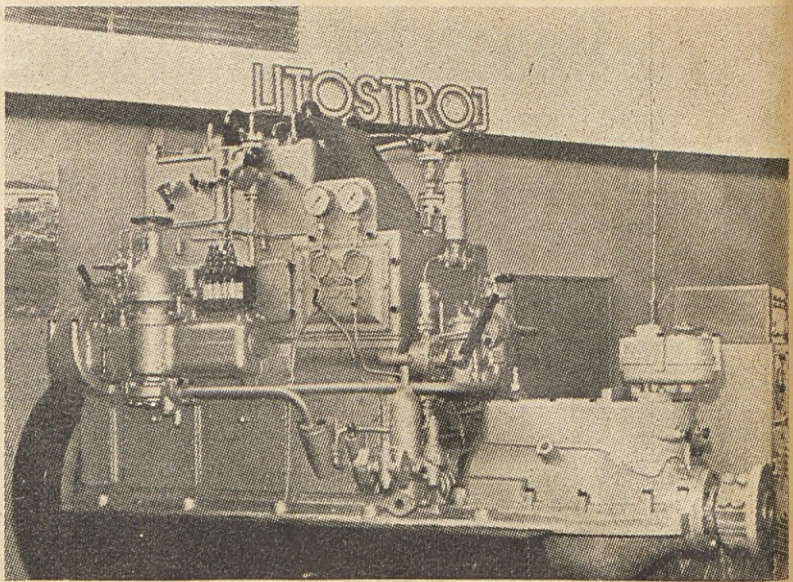
GOSPODARSKI NAPREDEK V STEVILKAH

Na seji Zveznega izvršnega sveta, ki je bila novembra lani, so odobrili predlog družbenega plana za letošnje leto. Plan predvideva povečanje nacionalnega dohodka za 8,1 % oziroma 3,7 % na prebivalca. Industrijska proizvodnja se bo povečala za 14 %, kmetijska pa za 1,3 %. Stevilo zaposlenih se bo letos povečalo za 130.000. Produktivnost dela se bo zvišala za 5,8 % (v industriji in rudarstvu celo za 7,5 %).

Povečal se bo izvoz industrijskih proizvodov, zlasti kovinske industrije.

Letos bo uvoz reprodukcijskega materiala v primerjavi z lanskim letom za 22 % večji. V industriji bo uvoz reprodukcijskega materiala povečan za 19 %, da bi tako zagotovili planirani porast industrijske proizvodnje za 14 % in pričakovani izvoz industrijskih proizvodov.

Za letos je napovedanih tudi nekaj sprememb v deviznem in zunanjetrgovinskem režimu.

Med nove proizvode našega podjetja sodijo tudi Diesel motorji, ki jih izdelujemo po licenci znane danske tvrdke Burmeister & Wain. Na sliki vidimo Alpha Diesel motor, ki je bil prvič razstavljen na lanskem Zagrebškem velesejmu

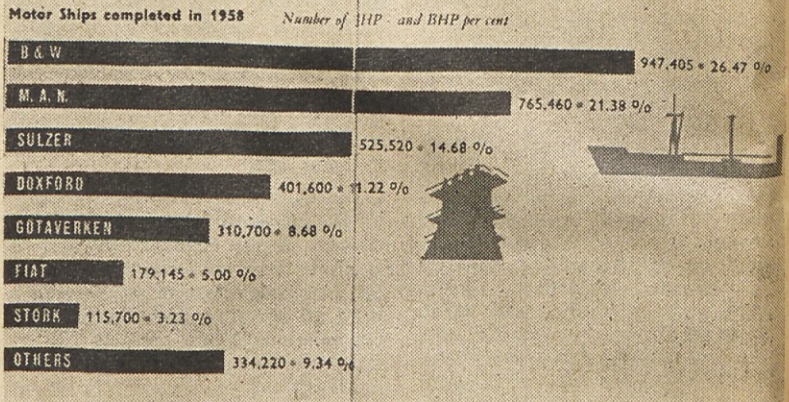
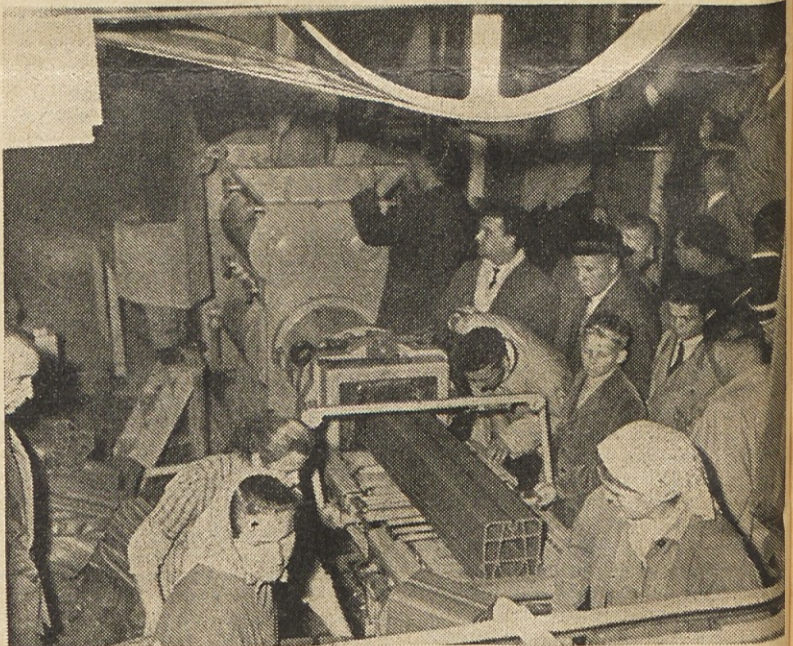

Diagram nam prikazuje proizvodnjo Diesel-motorjev po proizvedenih KM in v odstotkih pri največjih proizvajalcih te opreme na svetu, in sicer za leto 1958. Podatki so povzeti po reviji »THE MOTOR SHIP«. Na tvrdko Burmeister & Wain odpade v omenjenem letu polnih 26 % vseh proizvedenih KM v proizvodnji ladijskih Diesel-motorjev

Prva preizkušnja vakuum stiskalnice za izdelavo opeke v »Ljubljanskih opekarnah« — obrat Vič

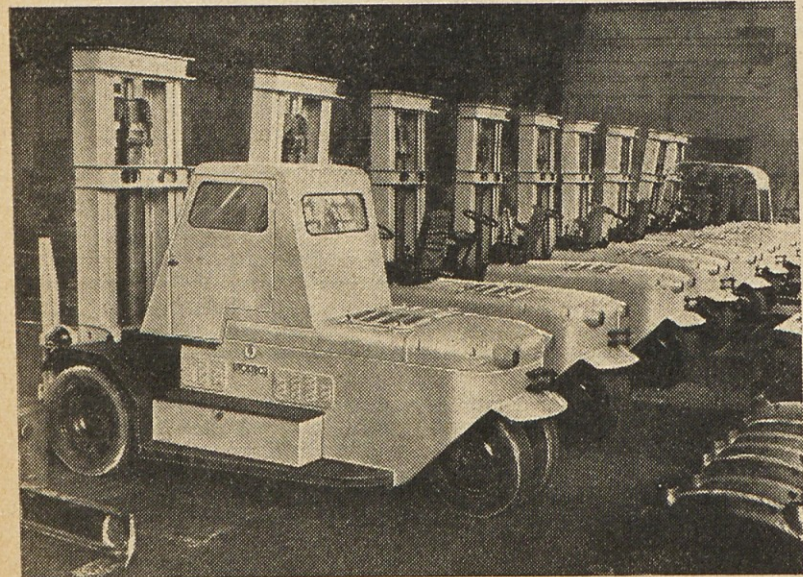
Kaj pišejo o nas

Ob koncu lanskega leta je večina jugoslovanskih listov poročala o novih proizvodnih načrtih našega podjetja v letu 1960 in opozorila na pomen prehoda na maloserijsko proizvodnjo nekaterih naših proizvodov. O tem so objavili daljše ali krajše prikaze: »Delo« in »Ljubljanski dnevnik« iz Ljubljane, »Privredni pregled« iz Beograda, »Borba« (Beograd), »Delavska enotnost« (Ljubljana) i. dr. O naši turbinski proizvodnji in odpremi druge Kaplanove turbine v Pakistanu za hidrocentralsko Gujranwalo so razen obeh ljubljanskih dnevnikov in mariborskega »Večera« poročali še »Borba« in »Politika« ter »Privredni pregled« iz Beograda, zagrebški »Vjesnik«, reški »Novi list« i. dr. O novih izvoznih naročilih v Litostroju je poročal »Gospodarski vestnik« (Ljubljana), o naročilih iz Egipta pa »Privredni vjesnik« (Zagreb), vtem

ko sta novim proizvodom našega podjetja posvetila pozornost tudi mariborski »Večer« in novosadski »Dnevnik«; zagrebški »Slobodni dom« je objavil daljši prikaz o izvozu opreme za hidrocentrale pod naslovom »Naše tvornice izvajajo čitavo opremo za hidrocentrale u Pakistanu«.

Ljubljanska dnevnik, ljubljanski radio (RTV Ljubljana) in beograjski »Privredni pregled« so prinesli tudi že poročila o izpolnitvi in presegu našega plana za leto 1959. »Ljubljanski dnevnik« je poročal tudi o našem investicijskem načrtu in dal svojem poročilu naslov: »Modernizacija Litostroja«. Ljubljansko »Delo« je ob otvoritvi novega interneta Industrijske kovinarske šole objavilo sliko novega poslopja.

To je le nekaj daljših prikazov o našem podjetju, v katere tudi to pot nismo vključili vseh drob-nih dnevnih informacij.

Serijski naših vilicarjev v montažni dvorani

Razgledi po terenu

ZA ŠE VEČJO RAZGIBANOST

Dne 24. decembra 1959 so se zbrali prebivalci terena Litostroj, da bi razpravljali o dosedanem delu SZDL v tem predelu mesta. Zbor bi bil lahko bolj obiskan, saj se je povečalo število članov od lanskoletnih 948 na 1291. S tem je sicer uspelo vključiti precej volivcev v organizacijo, kar pa je še vedno premalo, saj je na terenu okoli 2000 volivcev. Nadalje je bilo ugotovljeno, da se nekateri člani odbora niso dovolj zavedali svojih dolžnosti in delo zato ni bilo tako opravljeno, kot bi moralo biti. Še posebej bo treba poživiti delo z mladino in jo vključiti v vse organe te organizacije: v strelsko družino, v komisije stanovanjske skupnosti, v športna društva Litostroja itd.

Iz poročila predsednika pa je bilo razvidno, da je bilo letošnje delo organizacije kljub tem kritičnim ugotovitvam zelo uspešno, kar je seveda zasluga nekaterih izredno poštenih in odgovornih. Dobili so novo moderno osemletko »Hinko Smrekar«; urejena sta bila dva pionirska kotička, kjer se pionirji udeležujejo v igri in pri delu. V gradnji je moderen otroški vrt, igrišče, kjer bo lahko našel razvedrilo in pouk naš mladi rod. Okrepiti bo treba delo stanovanjske skupnosti.

Udeleženci so precej sodelovali v razpravi in podali mnogo

ji seji dne 12. januarja 1960 konstituiral tako, da je predsednik tov. Vinko Kabaj, podpredsednik tov. Oskar Braz, tajnik tov. Ivan Hrastar in blagajnik tov. Felicita Goršič.

VELIKE NALOGE

Novi izvršni odbor plenuma SZDL terena »Litostroj« je na svoji prvi seji, dne 15. januarja, sprejel obsežen program svojega bližnjega dela.

Program obsega aktivizacijo prebivalcev terena »Litostroj« za sodelovanje v organizaciji, dalje pomoč drugim organizacijam na terenu in izvajanje in utrjevanje organizacijskih oblik stanovanjske skupnosti. Zaradi smotnejšega in načrtnejšega dela bodo izvajale ta program štiri komisije, ki so bile že izbrane. Za vzbujanje zanimanja pri vseh članih bo treba organizirati posebna predavanja s področja družbene ekonomije in posebne debatne večere, na katerih bi člani razpravljali tudi o

ekspoziciji tov. Edvarda Kardelja o pomenu dela SZDL. Po ostalih organizacijah bo moral odbor pritegniti k delu kar največ mladine. To naj bi se opravilo z delovnimi akcijami n. pr. z zgraditvijo športnega igrišča, ureditvijo otroškega igrišča pri novem vrtcu itd.

Pravočasno bo treba pripraviti tudi program zborov volivcev in še posebno skrbeti za to, da bodo člani o tem programu, kakor tudi o času in kraju sestankov pravočasno obveščeni. Pritegniti bo treba v članstvo tiste, ki še niso vključeni, hkrati pa sistematično organizirati delo poverjenikov.

Važno bo sodelovanje odbora SZDL pri izvedbi programa stanovanjske skupnosti. Odbor ji bo moral nuditi pomoč pri ustanavljanju uslužnostnih delavnic in pri organiziranju potrošniškega središča na terenu. Nadalje bo moral pomagati hišnim svetom pri njihovem delu in jim dajati predloge za izboljšanje dela. Tudi s sodelovanjem poravnalnega sveta bo lahko organizacija uspešno reševala morebitne težave na terenu.

KDAJ BOMO UREDILI SVOJO OKOLICO?

Odkar urejajo okolico stanovanjskih blokov, dobiva naselje mestnih blokov v naši sosesčini novo, prijaznejše lice. To je tudi prav, saj so ti bloki po svoji obliki in razporeditvi precej dolgočasni. Tujec, ki pride v litostrojsko naselje po Djakovičevi ulici, dobi takoj na začetku svoje poti še kar ugoden vtis; mimo njega se vrstijo urejeni bloki in nasadi. Potem pa se nenadno odpro škrbine na levi in desni strani.

Res je, da naselje še ni dograjeno. Na prostoru nekdanjih vrtičkov za Galetovim in med prvim in drugim blokom pravkar rastejo iz tal nove stanovanjske zgradbe, ki bodo sprejele svoje prebivalce že ob letu. Vse bolj in bolj postajamo mestna četrt in ne more biti več drugače, kakor da na pol urejeni vrtički postopno izginejo. Ne moremo še nadalje pustiti in gledati kupov kamena in razrite površine, zasejane s plevelom. Postajamo središče občine, saj se v naši bližini že dviga visoko, lepo, moderno občinsko poslopje. Čas je torej, da se lotimo ureditve naše okolice, da nam bo bivanje v našem naselju prijetno.

Zato moramo enolične belosive gmote poživiti s tem, da uredimo in zasadiamo prazne površine z drevjem, ki s svojim zelenjem in oblikami deluje prijetno in pomirjevalno. Pred nekaj leti so zasadili pred 16. stanovanjskim blokom nekaj okrasnega grmičevja, ki so ga pa otroci — žal — uničili.

Morebiti bi bila še najboljša rešitev, če bi mestna vrtnarja zasadila nekaj let staro drevje. Starši in učiteljstvo v šoli pa bi seveda morali navajate otroke k temu, da bi z drevjem pazljivo ravнали.

N. D.

AKTIVNI BORCI

Januarja je bil občni zbor ZB terena »Litostroj«, na katerem so številni člani ugotovili, da je organizacija svoje naloge v preteklem letu uspešno izpolnila.

Odbor je posebej skrbel za pravilno reševanje prošnje za priznanje dvojnih službenih let v času vojne zaradi izplačila posebnega dodatka in glede na kvalifikacijo in stopnjo delovnega mesta; pripravljali je predloge za klimatsko zdravljenje bolnih članov in za gmočno pomoč otrokom padlih borcev. Tudi pri reševanju stanovanjskega vprašanja so bili upoštevani člani ZB terena »Litostroj«, katerim je bilo iz občinske kvote dodeljenih pet družinskih stanovanj.

Za 40. obletnico KPJ je organizacija razvila svoj prapor, organizirala je 9 ekip za pohod »Ob žici okupirane Ljubljane« in postavila na svojem terenu 2 spo-

menika: enega Hinku Smrekarju pred novo osemletko, drugega pa na Celovski cesti v spomin na okupirano Ljubljano. Odbor je tudi izvedel izlet borcev v nekatere partizanske kraje.

Člani so na občnem zboru predlagali, naj novi odbor še bolj posveti skrb otrokom padlih borcev pri njihovem strokovnem usposabljanju, zlasti pa naj pomaga članom pri uveljavljanju njihovih pravic, zlasti za priznanje delovne dobe in pripadajočih prejemkov.

PREHODI ZA PEŠCE

Tovariš urednik, v prvi številki »Litostroja« sem z veseljem bral, da se boste zanimali tudi za potrebe litostrojskega terena. Na eno izmed njih bi hotel opozoriti s tem svojim dopisom.

Na Celovski cesti, zlasti med gostilno »Majolka« in remizo, v bližini mestnih blokov in Galetovega bloka je bilo doslej že mnogo prometnih nesreč, ki so jih delno zakrivil tudi pešci, ko so — previdno ali neprevidno — hoteli prečkati cesto, bodisi na poti domov ali na eno izmed obeh trolejbusnih postaj. Ali se vam ne zdi, da bi bilo prav, če bi se pri obeh trolejbusnih postajah napravili obvezni prehodi za pešce, ki bi jih morali seveda spoštovati tudi vsi avtomobilisti in vozniki motornih vozil sploh? Prav tako menim, da bi bilo treba na vsej Celovski cesti, na tem sektorju pa še posebej, močno omejiti divjo vožnjo motornih vozil.

J. V.

Ne bo nam treba več v mesto

Nazadnje bomo tudi Šiškarji dobili svoje občinsko poslopje. Okoli njega se bo v pr hodnjih letih razvil nov kulturni in potrošniški center. V 6-nadstropno palačo se bodo iz Župančičeve ulice, kjer so bili doslej, kmalu preselili vsi občinski uradi.

Pred občino so že pred tedni začeli riti po zemlji buldožerji, da bi zravnali teren za 3000 m²

veliko ploščad in manjši park.

Morda že pr hodnji leto pa bodo ob občinskem posloppju dogradili tudi novo kino dvorano za 850 obiskovalcev.

Zgraditi nameravajo nadalje restavracijo, v kateri bodo lahko postregli 700 abonentom hkrati, in hotel s 120 ležišči. V bližni občinske hiše bodo postavili tudi samopostrežno trgovino.

KINO LITOSTROJ

NA SPOREDU V FEBRUARJU:

- in 2. — nemški barvni film KUPE-NISKI KAPETAN
- in 4. — češki film VOLČJA JAMA
- in 6. in 7. — ameriški barvni cinemascope film REKA BREZ POVRATKA
- in 9. in 10. — italijanski barvni vstavision film VOJNA IN MIR, I. del
- in 12. in 13. — italijanski barvni vstavision film VOJNA IN MIR, II. del
- in 15. in 16. — ameriški barvni film DEŽELE IN OBIČAJI, premiera
- in 18. — jugoslovanski film RAFAL V NEBO
- in 20. in 21. — ameriški barvni cinemascope film POSLEDNJI LOV
- in 23. — italijanski film KRIK
- in 25. — japonski barvni STREHA JAPONSKO
- in 27. in 28. — ameriški barvni cinemascope film PRINC VALJANT
- februarja in 1. marca — italijanski film KJE JE SREČA

NA SPOREDU V MARCU:

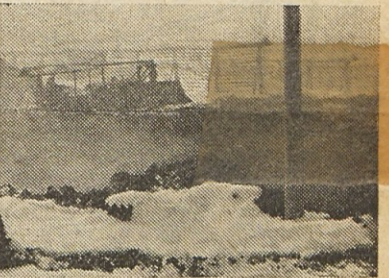
- in 3. — švedski film NASMEH PO LETNE NOCI
- in 5. in 6. — ameriški barvni vstavision film V SENC VESAL
- in 8. — bolgarski film ADAMOVO REBRO
- in 10. — italijanski film KABIRI-JINE NOCI
- in 12. — jugoslovanski barvni film GOSPA MINISTRICA
- in 14. — ameriški barvni film DAWY CROCKET
- in 16. in 17. — ameriški barvni cinemascope film VRAGOV VRT

NEDELJSKE MATINEJE:

- februarja — jugoslovansko-nemški film OD SCHWARZWALDA DO ČRNEGA MORJA
- februarja — IZBRANI PROGRAM BARVNIH RISANK

Delavska knjižnica v Ljubljani

- februarja — ameriški barvni film JANKY NA DVORU KRALJA ARTURJA
- februarja — češki barvni film GLASBA Z MARSA
- marca — ameriška barvna risanka v cinemascopeu DAMA IN POTEPUH
- marca — ameriški barvni film MASCEVALEC IZ DALASA

Nasproti nove občinske hiše že rije buldožer po terenu za temelje nove restavracije, hotela in kino dvorane

NAŠIM DOPISNIKOM

Pišite o problemih, uspehih in težavah terenske organizacije »Litostroj«!

Bod te kratki in stvarni! Uredništvo vam bo pomagalo pri vašem prizadevanju.

Vprašanje: Kdaj je dopustna odstranitev z dela in koliko nadomestila prejme delavec med odstranitvijo?

Odgovor: Najprej moramo ugotoviti, da sta dve odstranitvi z dela:

1. Če je odstranitev z dela mogoča, t. j., če jo določi direktor oziroma pooblaščenca oseba, jo imenujemo možno odstranitev ali fakultativni suspenz.

2. Če pa je odstranitev z dela obvezna, jo imenujemo obvezno odstranitev ali obligatorni suspenz.

Direktor oziroma druga pooblaščenca oseba lahko izreče fakultativni suspenz v tehle primerih:

a) če je zoper delavca uveden kazenski postopek, in to ne glede na težino storjenega kaznivnega dejanja, delavec pa ni v priporu ali preiskovalnem zaporu;

b) če je zoper delavca uveden disciplinski postopek zaradi hujše kršitve delovne discipline. Ali je podana hujša kršitev ali ne, se presoja po storjenem disciplinskem prekršku, ki je za gospodarsko organizacijo tak

prekršek, da ni v njenem interesu, da bi delavec še nadalje ostal na svojem dotedanjem delovnem mestu. Taki primeri morajo biti naštet v pravilniku o delovnih razmerjih oziroma v disciplinskem pravilniku podjetja;

c) če je delavec zaloten pri hujši kršitvi delovnih dolžnosti.

Postopek se izvede tako, da direktor predloži odločbo o odstranitvi delavca v pretes upravnemu odboru, ki na svoji prvi naslednji seji lahko odločbo potrdi ali pa zavrne.

Če je izdala odločbo kakšna druga pooblaščenca oseba, jo mora poslati upravnemu odboru po direktorju.

Kot je iz teh določil razvidno, delavec nima pravice do pritožbe niti zoper odločbo direktorja niti zoper odločitev upravnega odbora, temveč je zavarovan v svojih pravicah s tem, da mora direktor predložiti svojo odločbo v pretes upravnemu odboru, ki potem odloča, ali je odločba izdana v korist podjetja ali ne. Med tako odstranitvijo z dela ima delavec namreč pravico do nadomestila za osebni dohodek po tarifni postavki za redni delovni čas v sorazmerju z višino osebnega dohodka, kot

ga prejmejo v tem času tudi drugi delavci.

Med fakultativnim suspenzom dobiva torej tak dohodek, kakor bi ga dobil, če bi v tem času delal. Izdavek tega plačila pa mora kriti gospodarska organizacija iz svojih sredstev.

Odločbo o obvezni odstranitvi delavca z dela ali obligatorni suspenzu, da direktor ali druga pooblaščenca oseba obvezno za delavca, ki je v priporu ali preiskovalnem zaporu.

V takem primeru je odločba le ugotovitev, da delavec ne dela, ker je v priporu; pritožba zoper njo za delavca sploh ne bi imela pomena, ker itak ne more delati. Zato v takem primeru ni potrebno predlagati odločbe v pretes upravnemu odboru, kot je to določeno pri fakultativnem suspenzu, kjer so lahko prizadeti tudi interesi podjetja zaradi polnega izplačila nadomestila za daljši čas (do pravomočne sodbe kazenskega sodišča ali disciplinske komisije oziroma pristojnega sodišča).

Med obvezno odstranitvijo z dela, t. j. v času obligatornega suspenza, dobiva delavec nadomestilo, ki znaša le tretjino, a če preživlja družino, polovico njegovega osebnega dohodka. Do takega nadomestila ima pravico, dokler ni izpuščen iz zapore ali preiskovalnega zapore oziroma, dokler ne postane sodba sodišča pravomočna. Organ, ki je odredil pripor, mora takoj, a najkasneje v 3 dneh, sporočiti gospodarski organizaciji, da je delavec v priporu.

Nadomestilo izplačuje v tem primeru organizacija, katere delavec je v priporu ali preiskovalnem priporu breme organa, ki je odredil pripor oziroma preiskovalni zapor (čl. 302 do 305 zakona o delovnih razmerjih).

Volišče SZDL v Samskem domu

umestnih predlogov za izboljšanje dela organizacije. Ob zaključku so bili sprejeti sklepi, ki jih bo moral novi odbor upoštevati. Načrtno delo organizacije naj bo povezano s člani in istočasno tudi z ostalimi organizacijami. Posebno bo treba razvijati aktivizacijo prebivalcev na terenu in vzbujati še večje zanimanje za študij v okviru političnih organizacij, zlasti za študij gospodarskih problemov.

Za izredno in pošteno delo na litostrojskem terenu so bili nagradi: Strelska družina, Društvo prijateljev mladine in Rdeči križ. Še posebej je bila pohvaljena najaktivnejša članica socialne zdravstvene organizacije tovarišica Nikolaja Čuk.

Pri volitvah za novi odbor SZDL dne 26. in 27. decembra 1959 je glasovalo 1247 volivcev. Od 22 predlaganih kandidatov je bilo izvoljenih 17. Največ glasov (1049) je dobil tov. Oskar Braz. Novoizvoljeni odbor se je na svo-

ŠOLA ZA STARŠE

Delavska univerza in Zveza društva prijateljev mladine je organizirala na osnovni šoli Hinka Smrekarja šolo za starše. Program obsega 7 predavanj iz mladinske psihologije in vzgoje. Predavanja bodo v šolski predavalnici vsako sredo ob 20. uri.

REŠITEV KRIŽANKE

iz prejšnje številke

Vodoravno: 1. Tančica, 8. Levstik, 15. uvertura, 17. litina, 18. račka, 19. ena, 21. Kotor, 22. brke, 23. start, 25. Laze, 26. ike, 27. primera, 29. NEN, 30. na, 31. preriš, 32. M P, 34. M J, 35. primat, 36. police, 38. propan, 39. morati, 40. dragec, 41. karači, 42. k, 43. re, 44. ak, 45. parola, 46. pr., 47. Eva, 49. apoteka, 51. ara, 52. Nika, 54. trola, 55. enej, 56. Adolf, 58. Edi, 59. spati, 60. žerjav, 62. acetilen, 64. andante, 65. Amerika.

Navpično: 1. turbine, 2. Avarka, 3. nečke, 4. črke, 5. ita, 6. cu, 7. areti-ran, 8. L, 9. el, 10. vik, 11. stol, 12. Titan, 13. inozemci, 14. karenje, 16. anamit, 20. ares, 23. smec, 24. tr, 27. pripeka, 28. amorala, 31. proga, 33. plača, 35. pra, 36. poroka, 37. iti, 38. previden, 39. marelca, 40. drena-za, 41. katoda, 42. krajina, 45. pore, 46. pretek, 48. akord, 50. PP, 51. anali, 53. Alja, 55. Epir, 57. fan, 59. ste, 61. vt, 63. em.

Ankete in naša anketa

To pot samo nekaj misli in kritik

svojih pripombah to tudi omenili. Približno tri četrtine vseh anketiranih je anketo v redu izpolnilo in oddalo v naše nabiralnike. Seveda je bilo precej tudi takih, ki so ankete iste oddali kam drugam. Mnogi pa so menili: Saj nima pomena, kajti od tega ne bomo imeli nobene koristi. Upam, da bodo tudi takšni tovariši pri prhodnji akciji sodelovali z nami in nam pomagali s svojim mnenjem in morebitnimi pripombami.

Oglejmo si danes samo nekaj pripomb ob robu ankete:

Sedanjšega šefa ne bi želel še vnaprej, ker nima nikdar dobre besede za podrejene. — Zakaj ne dobimo delovne obleke vsi delavci; marsikateri si je ne more kupiti, ker slabo zasluži in mora denar uporabiti za svojo družino. Potrebno bi bilo delavcem posvetiti več pozornosti v vsakem pogledu. — Po pisarnah naj bo več pozornosti do dela, ker ponekod čitajo časopis in igrajo šah. — Vsaj nekaj dobčka naj bi dali vsem in človeku bi napravili veselje do dela. — Na vodilna mesta naj se nastavijo dobri strokovnjaki — Delavci in uslužbenci so plačani po učinku dela, potem naj se premije oziroma »dobički« podelijo celotnemu kolektivu ali pa nikomur. Praksa je pokazala, da delavci ne dobijo premije zato, ker so vezani na normo, to pa ni pravilno. Če so delavci vezani na normo, potem imajo mojstri in drugo osebe večje tarifyne postavke, ki niso odvisne od dela njih samih, medtem ko si mora delavec na normo priboriti mesečni zaslužek z večjim delom. — Preveč imamo tako imenovanega strokovnega kadra, ki ima vse možnosti za nadure. — Za vodjo si želim: Resnega, energičnega, da imajo delavci respekt in spoštovanje do njega. Ne takšnega, da celih osem ur vp'je na delavce, strahu pred njim pa nima nobeden. — Stanje v jeklolivarni glede zračenja in odstranjevanja vseh mogočih plinov in prahu je po mojem odločno nezadostno. Lahko rečem, da se dušimo v plinu in prahu. Kremenčev pesek, ki ga uporabljamo, povzroča sili-kozo, to ve vsak, malo pa se stori, da se to popravi. — HTZ naj-

več išče vzroke po nesreči — nesreča je že tu.

Lesno brusilni stroj sredi modelne dviga preveč prahu, proti temu pa nihče ničesar ne ukrene. — Vodja naj bo tak, katerega cilj je najprej človek, nato stroji in ne narobe kot je mnogokrat pri nas. — Želim človeka, ki bi ne bil samo predpostavljeni, temveč tudi vzor, kar pa je pri nas težko najti. Večina šefov nima razumevanja za delavca, ne vedo, kakšne so težave pri delu, niti pri delavcu osebno. Večina njih ima okoli sebe »kitajski zid«. — Za vodjo hočemo strokovno krepkega in čim bolj strogega človeka. Mislim, da bi se stanje v podjetju znatno popravilo s krepko redukcijo tiste delovne sile, ki spi v tovarni, plačni fond te delovne sile pa razdeli med tiste

ljudi, ki res delajo in se trudijo za uspeh podjetja, ne pa tistim, ki samo govorijo in delajo zgago v podjetju. Velika napaka je tudi prevelika familiarnost med posamezniki. — Vse to ustvarja pri ljudeh slabo voljo in malodušje, potem pa se vsi čudijo zaradi discipline in nevolje do dela. Proizvodnja bi morala biti dobro organizirana, šefi bi se morali zanimati za vse težkoče, potem bi tudi ljudje bili bolj složni in delali z večjim elanom.

Upamo, da smo z objavo teh nekaj kritičnih misli podprli vse tiste, ki imajo namen, da z dobronamerno kritiko prispevajo svoj del k odpravljanju napak.

Vsem, ki so pokazali razumevanje za anketo in dali svoje odgovore, ponekod tudi s konstruktivnimi pripombami, se za sodelovanje iskreno zahvaljujemo. Podrobne rezultate ankete bomo objavili v naslednji številki našega časopisa.

F. POLAK

ZBORNIK OB 10. OBLETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

Pred nedavnim smo osnovali poseben odbor, ki je začel pripravljati gradivo za jubilejni zbornik, ki ga bomo izdali v počastitev 10. obletnice delavskega samoupravljanja v naši tovarni. Da bi bila vsebina te publikacije čim popolnejša in čimbolj dokumentirana, prosimo vse tovariše, ki imajo kakršno koli slikovno ali pisano gradivo o razvoju in rasti delavskega samoupravljanja v tem času, da ga čimprej prinesejo v pisarno tovarniškega sindikata in izroče tov. Sonji Mravljia.

ODBOR

Zaupni nasveti uslužbencem, ki žele napredovati

(Vsako morebitno ujemanje s stvarnostjo je zgolj slučajno)

— Mnogo bolj kot potrebuje tovarna tebe, ti potrebuješ tovarno in njeno lestvico tarifnih razredov za svoje osebno napredovanje.

— Osnovi za napredovanje sta

strokovno znanje in vtis, ki ga delaš na okolico.

— Za znanje bi se bilo treba truditi. Tudi se znanje rado prezre. Ceneje in koristneje je zato, skrbeti za dober vtis. Ta pri napredovanju sodočaja; če je dober, je odločilen.

— Vtis je stvar taktike: dobra in dosledna taktika — zelo dober vtis!

— Ne zamujaj! Zigosaj svojo kartico vsako jutro vsaj nekaj minut pred šesto! Takoj zatem razpostavi papirje po mizi, nakar se lahko nemoteno predaš drobnim osebnim jutranjim opravkom kakor n. pr. nabavi cigaret, zajtrku, britju itd.

— Neprestano tarnaj, da si preobremenjen in da potrebuješ pomoč v obliki podrejenih. Če jih še nimaš, naj ti jih dodele; če jih že imaš, naj povečajo njihovo število! Samo po podrejenih gre pot navzgor!

— Nikoli ostre besede navzdol! Podrejeni imajo slabo lastnost, da prično stikati po tvojem strokovnem znanju, če se jim zameriš.

— Če si prisiljen grajati navzdol, izberi si kot posrednika prvega izmed podrejenih! Naj se on zameri namesto tebe!

— Z uslužnim nasmeškom sprejemaj zahteve svojih nadrejenih, čeprav so morda vsebinsko ali rokavno neizvedljive. S strogim obrazom prinesi te zahteve na svoje podrejene, da jih izvrše!

— Osebo se z delom ne ukvarjaj! Šteti svoje živce in sile! Če ti pri tem zmanjka časa, zahtevaj nadure!

— O opravljenem delu govori vedno v prvi osebi! Če so ti ga opravili sodelavci po tvojem navodilu, reci: »Napravi sem...«; če k delu nisi ničesar prispeval, se izrazi: »Napravili smo...«. Nikoli ne pravi: »Napravili so...«! — Poceni vendar zelo učinkovito sredstvo za dokazovanje popolne zaposlenosti...

— V svojih podrejenih glej volkove, ki ti zavidajo tvoj položaj in hlastajo po njem. Nikoli se ne potruži do njihovega delovnega mesta, vedno jih kliči k sebi! S tem dvigaš spoštovanje.

— Ne pripoveduj podrejenim vsega, kar veš, sicer ne boš dolgo nenadomestljiv!

— Če ti kdo hoče govoriti o nečem, s čimer si se resnično ukvarjal, ga pod nobenim pogojem ne pusti do besede, zlasti ne, če je zraven še kdo tretji. Govori ti namesto njega!

— Ne pozablaj, da si doma na vseh področjih, da vse veš in vse znaš! Dokazuj svojo izobrazbo in okoliščino, da si na tekočem, z navajanjem najrazličnejših podatkov v odstotkih na dve decimali! Obe decimali napravita laž strahotno prepričljivo.

— Ne priznavaj, da česa ne veš ali da si se zmotil! To si lahko dovoli samo tisti, ki v resnici nekaj ve in zna. Zvrni raje spretno na podrejene!

— Kopije svojih dopisov pošiljaj v vednost vsaj na deset mest!

Tak način dela utrjuje tvoj strokovni ugled, dokazuje tvojo ekspeditivnost in silno pospešuje rešitev.

— Kar najpogosteje obiskuj svoje nadrejene in jih vsaj dvakrat dnevno opozarjaj na svojo prisotnost v podjetju z napihovanjem nepomembnosti in z vprašanji, na katere je odgovor očiten. S takim ravnanjem hkrati oznanjaš svojo prizadevnost in strokovno samostojnost.

— Če ti kdo prične govoriti o nečem novem, pusti ga govoriti tako dolgo, dokler ne zveš za kaj gre! Potem ga prekini z besedami: »Vem, bral sem o tem!«, ali še bolje: »Vem, razmišljal sem že o tem!« in nadaljuj namesto njega! — Taktično ni namreč nič bolj zgrešenega, kot pustiti si pojasnjevati kako stvar.

— Skozi tovarno vedno samo dirjaj in to s predklonom vsaj 60 stopinj! Ta telesni napor, ki ga zahteva taktika, nadomesti s spanjem v tišini svojega delovnega mesta!

— V količkah pomembne odločitve, ki bi utegnile bremeniti tvojo osebno odgovornost, se ne spuščaj! Predlagaj sklicanje komisije!

— Ne trati časa s pripravo na konference in sestanke! Pusti najprej druge, da povedo, kaj mislijo. Šele nato prosi za besedo in objasni svoje mnenje, ki naj bo enako mišljenju večine!

— Imej vedno polna usta gesel o svoji zaskrbljenosti za procvit podjetja in o svojem poštrevnem delu. Trosi jih ob vsaki priložnosti!

— Zavedaj se, da si po duhu daleč pred svojimi sodelavci, in bodi prepričan, da tvojega stremitstva, skritega pod spretno taktiko, ne vidijo.

J. Z.

Koncert v jasliah

SEZNAM REVIJ

naročenih za leto 1960

1. Vzhodnonemške revije:

AEG Mitteilungen
Maschinenbau technik
Technisches Zentralblatt
Schweisstechnik

2. Zahodnonemške revije:

VDI Zeitschrift
Regelungstechnik
Fördern und Heben
Elektrotechnische Zeitschrift
Schweissen und Schneiden
Die Wasserwirtschaft
Die Mitteilungen
Werkstoffe und Korrosion
Konstruktion
Vakuumtechnik
Stahl und Eisen
Zement-Kalk-Gips
Werkstatt und Betrieb
ATM Archiv für technisches
Messen
Werkstatstechnik und Maschinenbau
Giessereitechnik
Giesserei Zeitschrift für das
Gesamte Giessereiwesen
Giesserei Praxis
Giessereitechnik Wissenschaftliche
Beihäfte
Grosbild Technik
Zentralblatt für Arbeitsmedizin
und Arbeitsschutz
Archiv für Gewerbepathologie und
Gewerbehygiene
Oelhydraulik und Pneumatik

3. Avstrijske revije:

Elektrotechnik und Maschinenbau
Oesterreichische Wasserwirtschaft
Schweisstechnik
Stahlbau
Maschinenwelt und Elektrotechnik

4. Angleške revije:

Water Power
The Engineers Digest
Engineering
Factory
Compressed Air & Hydraulics

5. Ameriške revije:

Applied Hydraulics and Pneumatics
Power
Foundry
Industrial World

6. Francoske revije:

La Houille Blanche
Fonderie

7. Italijanske revije:

L'Energia Elettrica
Rivista di Ingegneria
Domus

8. Svicarske revije:

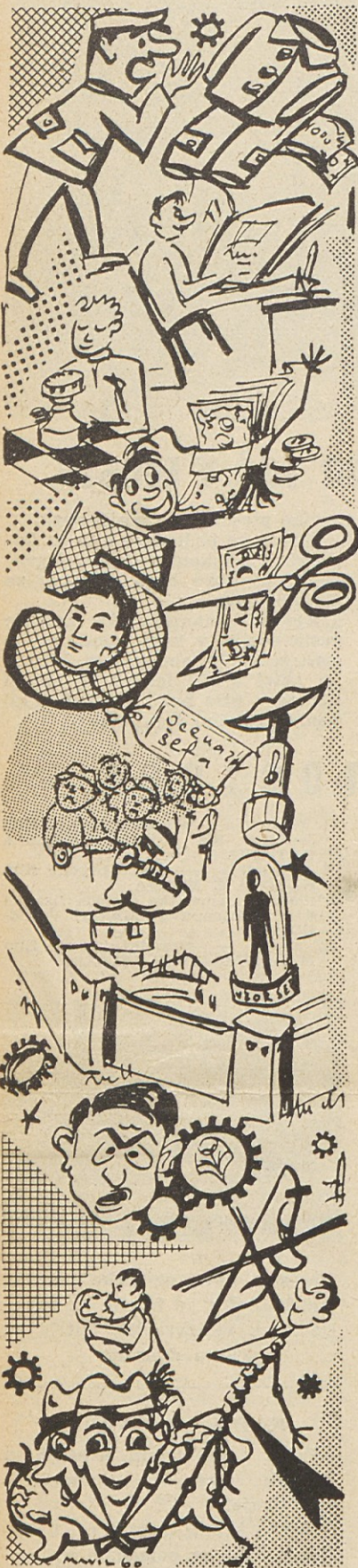
Zeitschrift für Schweisstechnik
Escher Wyl Mitteilungen
Wasser und Energiewirtschaft
Technische Rundschau
Informations techniques Char-
milles
Ars Medici
Graphis
Werk
Schweizer Technik

9. Ruske revije:

Avtomatika i telemekhanika
Zavodskaja laboratorija
Mehanizacija i avtomatizacija
proizvodstva
Svaročne proizvodstvo
Stanki i instrumenti
Energomašinostroenie
Gidrotehničeskoe stroitelstvo
Vestnik mašinostroenia
Liteinoe proizvodstvo
Pod'emno-transportnie sooruzenija
Metalovedenie i termičeskaja
obrabotka metalov

10. Jugoslovanske revije:

Mašinogradnja
Patentni glasnik
Energija
Strojniški vestnik
Nova proizvodnja
Elektrotehniški vestnik
Livarski vestnik
Tehnika
Hidrotehnička bibliografija
Standardizacija
Elektroprivreda
Ambalaža
Zaštita materiala — Korozija
Montaža
Les
Jezik in slovstvo
Pomorstvo
Sodobna pisarna
Indeks
Commercial Information
Kemija u industriji
Saopštenja
Izobrazba rukovodilaca
Vodoprivreda Jugoslavije

Ankete se v zadnjem času vse pogostejše pojavljajo tudi pri nas. To je najhitrejši in najbolj ekonomičen način, s katerim dobivamo mnenje in analiziramo razmere pri članih večjih kolektivov. Že glede na javno ali anonimno obliko razlikujemo dve vrsti, po vprašanjih in odgovorih imamo različne kombinacije anket. Vrednost ankete zvišujejo ali znižujejo odgovori na vsako vprašanje in število vrnjenih anket. Nepopolno izpolnjen anketni list (če n. pr. ni odgovora na vsako vprašanje) nima vrednosti in se pri vrednotenju izloči. Prav zato morajo biti odgovori popolni in iskreni in vsako vprašanje vestno izpolnjeno, ker le tako prispeva vsak odgovor svoj delež k skupnemu mnenju članov kolektiva.

Sredi decembra preteklega leta je kadrovski sektor anketiral vse člane našega podjetja. Anketa je bila sestavljena tako, da bi odgovori pokazali dvojje različnih področij: počutje vsakega člana na njegovem delovnem mestu in ovire, da ne doseže večjih uspehov; po drugi strani pa glavne vzroke, zaradi katerih delavci zapuščajo naše podjetje. Odgovori so bili dokaj iskreni. Mnogo članov našega kolektiva pa je dvomilo v anonimnost in so v

STANOVANJSKO VPRAŠANJE V OSPREDJU

KAJ STORITI?

Ob analizah vzrokov fluktuacije delovne sile v našem podjetju se vedno znova kot eden izmed glavnih vzrokov navaja problem zagotovitve primerne stanovanjskega. Naprosili smo nekatere tovariše, ki se bavijo s stanovanjskim vprašanjem, da bi nam ga nekoliko izčrpnjeje osvetlili. Danes objavljamo o tem prispevek, ki nas približe seznanja z novimi gradnjami.

Organi delavskega samoupravljanja so opravili lani dokaj težke in odgovorne naloge za nadaljnjo rast in uveljavljanje Litostroja.

Sprejetih je bilo več sklepov za povečanje proizvodnje, boljšo organizacijo podjetja, proizvodno disciplino, finančno-komercialno poslovanje itd. Vse te ukrepe pa spremljajo nič manj važni problemi kadrov.

Ker je teh problemov več in so različnega značaja, zahtevajo tudi različno reševanje. Delavski svet in upravni odbor sta jim posvetila dokaj paznje in sprejela tudi ustrezne sklepe.

Moj namen je, da analiziram in osvetlim enega od teh, za katerega smatram, da je trenutno najbolj pereč, pa tudi zahteven, to je stanovanjski problem.

Za lažje razumevanje in pravilno oceno smatram za potrebno, da se seznanimo z njim s treh vidikov, in sicer:

1. obstoječi stanovanjski fond podjetja;
2. pridobitev stanovanjskega fonda v letu 1960/1961 s perspektivami gradnje;
3. naše potrebe po stanovanjskem fondu.

1. Obstoječi stanovanjski fond podjetja

a) Družinska stanovanja:

14 blokov	315 stanovanj
6 stanovanjskih hiš	30 stanovanj
9 barak, Korotanska ulica	47 stanovanj
1 baraka — Vižmarje	9 stanovanj
Samski dom I — Vižmarje	1 stanovanje
Samski dom II — Djakovičeva ulica	1 stanovanje
Samski dom IV — Provizorij	1 stanovanje
Skupaj	404 stanovanja

Opomba: V blokih je 41 stanovanj zasedenih s po 2 družinama.

b) Družinske sobe:

Samski dom I — Vižmarje	35 sob
Samski dom II — Djakovičeva ulica	73 sob
Barake, Korotanska ulica	20 sob
Skupaj	140 sob

c) Samska ležišča:

Podnajemniki v blokih	70 sob	136 ležišč
Samski dom I — Vižmarje	3 sobe	48 ležišč
Samski dom II — Djakovičeva ulica	24 sob	78 ležišč
Samski dom III — Miličinskega ul.	7 sob	19 ležišč
Samski dom IV — Provizorij	22 sob	134 ležišč
Barake — Korotanska ulica	13 sob	120 ležišč
Skupaj	139 sob	535 ležišč

2. Pridobitev stanovanjskega fonda v letu 1960/1961 ter perspektiva nadaljnje gradnje:

a) v letu 1960 pridobimo:

Blok XV. Litostroj	45 družinskih stanovanj
	23 sob
Zadruga št. V	49 družinskih stanovanj
Zadruga št. VI — blok I in II	40 družinskih stanovanj
	20 garsonjer
Podzidava blokov I, II in III	18 družinskih stanovanj
Skupaj	195 stanovanjskih enot

V letu 1961 pridobimo:

Blok XVII	45 družinskih stanovanj
	23 sob
Zadruga št. VI — blok III	20 družinskih stanovanj
	10 garsonjer
Skupaj	98 stanovanjskih enot
Oziroma skupaj 1960. in 1961. leta	293 stanovanjskih enot.

Opomba: Bralce želim opozoriti, da je 18 družinskih stanovanj o podzidavi že razdeljenih. V pridobivanju stanovanjskega fonda ni upoštevana adaptacija dveh barak bivšega Internata, kakor tudi ne gradnja Zadruga št. VII s 36 družinskimi stanovanji; ko-

V XV. bloku	68 stanovanjskih enot
Izpraznjenih po zadružnikih V. zad.	39 stanovanjskih enot
Izpraznjenih po zadružnikih VI. zad.	34 stanovanjskih enot
Skupaj	141 stanovanjskih enot

V letu 1961 pa le:

68 stanovanjskih enot v XVII. bloku in eventualno stanovanja zadružnikov VII. zadruga.

c) Ker še vedno ne bo saniran primanjkljaj stanovanjskega fonda, so organi delavskega upravljanja že sprejeli perspektivni plan za izgradnjo XVIII. bloka z 68 stanovanjskimi enotami. Nadalje je v obdelavi program za iz-

gradnjo 7 malih stolpnih s 140 družinskimi stanovanji. Ravno tako pride v poštev še eventualna izgradnja 4 dvanajstnadstropnih stolpnih s skupno 208 družinskimi stanovanji.

Takšna je perspektiva nadaljnega reševanja stanovanjskega problema, ki pa je odvisna od materialnih možnosti podjetja, saj mora podjetje sodelovati s 30 % udeležbo.

3. Potrebe po stanovanjskem fondu:

Po vloženih prošnjah konec leta 1959 potrebujemo 310 družinskih stanovanj in 46 samskih ležišč. Da situacija ni najugodnejša, naj omenim še problem 60 absolventov Industrijske šole Li-

Dne 30. decembra 1959 je bil slovesno izročen gojencem Industrijske kovinske šole »Litostroj« sodobni internat ob Djakovičevi cesti. Slavnosti se je udeležila tudi inšpektorica za strokovne šole OLO Ljubljana tov. Zora Kolar, nadalje direktor Industrijske metalurške šole iz Štor tov. Anton Kl. nar, direktor naše tovarne Ivan Kogovšek, najvidnejši člani organov družbenega upravljanja in družbenih organizacij, direktor IKŠ Pavel Perko in mnogi drugi gostje

tostroj, ki jim bo treba še pred koncem šolskega leta preskrbeti stanovanjski prostor. Pri vsem ni upoštevana rekrutacija novih kadrov, ki jih nameravamo med letom vključiti v proizvodnjo. Prav tako je treba upoštevati življenjsko dotrajanost Korotanskega naselja in nevzdržne razmere v Vižmarjih.

Vprašanje samskih ležišč bo delno rešeno s postopno izselitvijo družin iz Samskega doma II na Djakovičevi in Samskega doma na Miličinskega ulici, kar bo delno realizirano v letošnjem, ostalo pa v prihodnjem letu.

Pri vsem tem pomanjkanju se nam nenehno vsiljuje vprašanje: »Kaj storiti?« Odgovor je več kot jasan: »Treba bo graditi!« Če pa hočemo graditi, moramo ustvariti za gradnjo potrebna sredstva. Ta sredstva moramo seveda ustvariti v podjetju. Samo tako lahko rešimo naše kadre in njihove družine iz nevzdržnih in nemogočih stanovanjskih razmer.

Jože Curk

Za še večji vzpon

Važnejši sklepi XVI. plenarne seje Glavnega odbora SZDL Slovenije

Za gospodarski razvoj Jugoslavije in Slovenije je v preteklem letu značilno močno povečanje industrijske in kmetijske proizvodnje, močan porast proizvodnosti dela, občutna stabilizacija trga in gospodarski stiki z nerazvitiimi področji Azije in Afrike. Na te uspehe je med drugim vplivalo tudi močno načrtno postopno utrjevanje gospodarskega sistema, uveljavljanje delavskega samoupravljanja, družbenega upravljanja in komunalnega sistema. V prihodnjem obdobju se postavljajo pred odbore SZDL še tele posebne naloge:

- Nadaljevanje akcije za stimulatívnejši način nagrajevanja pri delu.
- Načrtno delo za modernizacijo in avtomatizacijo celotne industrijske proizvodnje. Skrb kadrovske-socialni službi in centrom za organizacijo dela.
- Izboljšanje preskrbe prebivalstva, razvoj mreže uslužnostnih dejavnosti in trgovinske mreže.

LAHKO BI BILO BOLJŠE

Decembra smo organizirali v našem podjetju udarniško delo na rednih delovnih mestih za gradnjo sodobne tovarniške menze. Od 2682 delavcev se jih je udeležilo nadurnega dela 2035. Ti so napravili 16.280 ur v skupni vrednosti 1.872.591 dinarjev. Kljub temu, da je število delavcev, ki so se udeležili akcije, na oko veliko, tekmovalnost le ni izpolnilo vseh pričakovanj, pa tudi finančni rezultat bi bil lahko boljši.

Udeleženci akcije zaslužio za svoje delo vse priznanje, vendar pa se vprašujemo, kje so bili med udarniškim delom ostali člani kolektiva. Prepričani smo, da vsi (tudi tisti, ki se nadurnega dela niso udeležili) razumejo pomen te akcije in potrebo po finančnih sredstvih za takšne namene; zato upamo, da se bodo vabilo za nadaljnje akcije odzvali.

- Utrjevati komunalni sistem in občino.
- Skrbeti je treba za nadaljnje razvijanje stanovanjskih skupnosti in servisov v mestih in v industrijskih središčih ter urejati odnose med krajevnimi uradi in komuno.
- Uvajati v proizvodnjo moderno tehnologijo in poglobljati sodelovanje med proizvodnjo in raziskovalnimi zavodi.
- Še naprej je treba politično aktivirati žene in posvetiti vso skrb mladini.
- Komuna naj pospešuje stabilizacijo tržišča, v trgovinski mreži naj izloči nepotrebne posrednike in poskrbi za modernizacijo posredovanja blaga med proizvodnjo in potrošnjo. Hkrati naj komuna in podjetje še naprej združujeta prosta sredstva.
- V kmetijstvu je potrebno še naprej razvijati modernizacijo proizvodnje, razvijati socialistične obrate in težiti h kooperaciji med kmeti in kmetijskimi zadrugami. Potrebno je graditi sodobne kmetijske objekte.

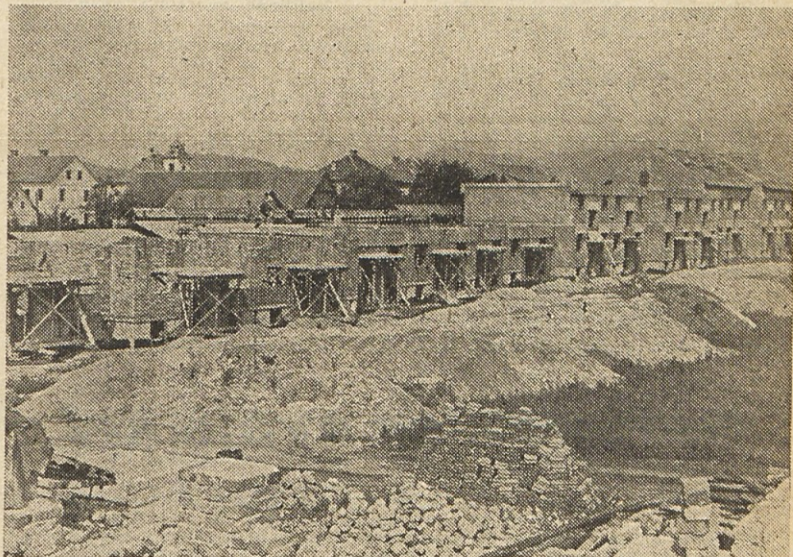
IZMENJAVA IZKUŠENJ

V okviru republiškega odbora kovinarjev je bilo 28. in 30. januarja v Litostroju posvetovanje predstavnikov služb, ki v podjetjih urejajo nagrajevanje. Navzoči pa so bili tudi predsedniki sindikalnih podružnic in nekateri direktorji.

Na posvetovanju so razpravljali o posameznih oblikah nagrajevanja, o njihovih prednostih in slabostih. Sprčo koristnih izmenjav izkušenj so sklenili, da bodo podobna posvetovanja sklicali še kdaj.

NAŠIM DOPISNIKOM

Pišite o delovnih uspehih, a tudi neuspehih vašega obrata!

Vrstne hiše Litostroja v gradnji

Za naše gospodinjstvo

IZ PRAKSE ZA PRAKSO

MADEŽE, ki niso povzročeni od olj ali masti, čistimo najprej s toplo milnico ali slabo raztopino sode ali amoniaka. Če alkalne raztopine ne očistijo, poskusimo z razredčenimi kislinami, na primer: 5 % oksalna ali mravljinčna kislina, ali 10 % očetna kislina. Po čiščenju dobro izperemo z vodo.

OLJNATE MADEŽE čistimo s tetraklorogljikom, trikloretilenom, kloroformom, acetonom, alkoholom ali etrom.

DRUGE MASTNE MADEŽE očistimo običajno z bencinom. STARE MADEŽE oljnatih barv očistimo z mešanico terpentina in nekaj amoniaka.

SMOLNATE MADEŽE čistimo s terpentinom ali tetraklorogljikom. Tudi z likanjem preko pivnika.

MADEŽE SADJA:

1. 100 delov amoniaka + 100 delov prekuhane vode + 5 delov vodikovega peroksida zmešamo in pustimo učinkovati na tkanini 5 minut. Na-

to dobro izperemo.

2. Madeže lahko očistimo tudi z 10 % raztopino vinskega kamna ali citronske kisline.

MADEŽE PETROLEJA. Iz zmlete krede in bencina naredimo kašo, jo namažemo po madežu in skrtamo, ko se osuši.

MADEŽE ČRNILA čistimo z 10-odstotno citrsko kislino, nato izperemo s 5-10 % oksalno kislino in po tej s čisto vodo. Madeže lahko očistimo tudi z raztopino deteljne soli (kalijev tetraoksalat).

MADEŽE RDEČEGA VINA posujemo s kuhinjsko soljo ter nato izperemo z vodo ali pa jih čistimo s 3 % vodikovim peroksidom, kateremu pa dodamo nekaj kapljic razredčenega amoniaka. Dobro izperemo z vodo.

MADEŽE RJE čistimo s 5-10 % raztopino citronske kisline ali z raztopino deteljne soli oziroma 5 % oksalno kislino ali z 10 % vinsko kislino.

Kadar čistimo barvane ali tiska-

ne tkanine, je priporočljivo, da poprej poskusimo na manj vidnem mestu, če čistilno sredstvo ne deluje na barvo.

TKANIN iz acetatne svile ne smemo čistiti s kloroformom, očetno kislino, mravljinčno kislino. Lahko pa jih čistimo z bencinom, benzolom, alkoholom, tetraklorogljikom, trikloroetilenom, razredčenimi mineralnimi kislinami in razredčenimi alkalijami v hladnem.

KORISTNI SERVISI

Na pobudo stanovalcev terena »Litostroj« so v nekdanji sušilnici tretjega stanovanjskega bloka na Djakovičevi 4 ustanovili vodovodno-inštalatersko in električarsko servisno delavnico. V njej bodo delali honorarno štirje mojstri, ki so dopoldne redno zaposleni drugod. Stranka, ki bo potrebovala pomoč servisne delavnice, bo napisala le naročilo in popoldne jo bo že obiskal mojster.

Ker so servisne delavnice po zakonu oproščene davka, bodo cene uslugam znatno nižje kot drugod.

Organizatorji teh koristnih delavnic imajo v prihodnosti namen osnovati še mizarski in mor-da tudi šiviljski servis.

Kultura

»Peggy«, srečno na pot

Že lansko leto se je v naši tovarni ustanovila dramska sekcija »Oder mladih«. Razen svoje poglavitne naloge pripravlja še recitacijske in pevske skupine za šišenske pionirje, ki pogosto nesmotno uničujejo prosti čas na cesti... — Sekcija je pripravljena vključiti v svoje vrste vso to prosto mladino.

Spričo zanimanja litostrojske mladine (saj imamo v tovarni dva do tri režiserje-amaterje), bi se lahko osnovalo več kulturnih skupin, na primer še ena dramska sekcija in sekcija za ostala kulturna področja. S takim režiserskim naraščanjem bi se lahko po zgledu mladincev iz Železarne na Ravnah osnovala tudi oddaja »Pokaži, kaj znaš« in folklorna skupina.

»Oder mladih« je doslej nastopil na dveh prireditvah, sedaj pa pripravlja igro, o kateri se je že dolgo govorilo v podjetju.

V kratkem pa nameravajo naši mladinci odigrati komedijo »Peggy, srček moj«, ki jo je napisal Williams Manners in ki na satiričen način prikazuje nepravilno vzgojo in pokvarjenost irske plemiške družine ob koncu prejšnjega stoletja.

Igralci se tako prvič srečajo z boginjo gledališke umetnosti — Talijo in te dni bodo skupno z igro doživeli ognjeni krst na odru

doma »Svoboda« v Zgornji Šiški. Žal da premiere ni mogoče uprizoriti na domačem odru.

Režijo je prevzel tov. Duma. Režiser je bil spočetka pesimist. Bal se je namreč, da ne bo imel dovolj sodelavcev. Toda kljub temu se je zbralo devet igralcev, od tega štiri dekleta, kolikor jih igra potrebuje.

Igralci živijo z režiserjem ter se marljivo pripravljajo za uprizoritev. Škoda je le, da se režiser poslavlja. Upa, da bo še lahko zrežiral kmečko burko »Otroške zadrege« pisatelja Streicherja. Vsi želijo, da bi se novi režiser z vsem elanom oprijel dela pri »Oderu mladih« in še globlje zaoral v ledino litostrojskega dramskega ustvarjanja.

»Peggy« pomeni start. Če bi jo hoteli uprizoriti tudi na domačem odru, bi bilo treba najti skupno rešitev za uporabo naše kino dvorane, kar menda ni tako nerešljivo.

Marjan Stancar

Samo šopek cvetja

Že več kot 50 let praznujejo v svetu 8. marec kot »dan žena«. V tem razdobju se je položaj žena zelo izboljšal. Res je, da žene nekaterih dežel še vedno niso popolnoma enakopravne moškim, v naši državi pa so si v teh letih, zlasti med drugo svetovno vojno in po njej, s svojo vztrajnostjo in sposobnostjo pridobile popolno enakopravnost. To so po pravici tudi zaslužile.

MLADI TALENTI SE ZBRAJO

Ustanovljen je mladinski kulturno-umetniški klub

Pred kratkim so v naši tovarni ustanovili kulturno-metniški klub, v katerem je za sedaj 11 mladincev. Štirje izmed njih sukajo v svojih rokah pero, ostali pa čopit in mavec. Člani prve skupine, ki se ukvarjajo z literaturo, so obljubili, da bodo za naš časopis pisali razne vesti, poročila in beležke iz mladinskega dela, hkrati pa objavljali kvalitetnejše literarne prispevke.

V našem listu bodo sodelovali s svojimi ilustracijami tudi likovniki, ki razen tega nameravajo prirediti v tovarni svoje razstave.

Veseli smo te mladinske aktivnosti in jim pri njihovem nadaljnjem delu kličemo — srečno pot!

JUBILEJ NAMIZNOTENIŠKEGA KLUBA

Urni loparji

Že v prvih letih izgradnje našega podjetja so člani kolektiva začeli misliti tudi na telesno vzgojo. Leta 1950 se je pri tovarniškem sindikatu izmed vseh športnih zvrsti kot prvi ustanovil — namiznoteniški klub, katerega pobudnik je bil slovenski ligaš in noklicni trener Jože Rakun.

Že prvo leto svojega obstoja je reprezentanca, ki so jo sestavljali: Jože Rakun, Milan Dekleva in Krno Hadžija, osvojila kot najboljša ekipa pokal vseh sindikalnih podružnic Ljubljane. Od takrat so se vrstili uspehi za uspehom, kar nam pričajo številne trofeje, ki so razstavljene v prostorih tovarniškega sindikata. K tem uspehom je v dokaznji meri posredno prispevala tudi tovar-

niška sindikalna podružnica, ki je klub vsa leta z razumevanjem finančno podpirala.

Do leta 1956 so člani kluba vadili v prostorih tovarniške menze. Ko pa so jim tam odpovedali gostoljubnost, so se priključili športnemu društvu »Ilirija« v občini Šiška. Tako se je klub namiznih tenisačev tega društva povečal za 30 Litostrojčanov. Da je danes »Ilirija« član slovenske lige in da se je njeno članstvo povečalo na 80 članov, ki žanjejo uspehe skoraj na vseh tekmovanjih, je gotovo precejšnja zasluga članov našega kolektiva. Dololetni predsednik kluba inženir Franc Zupanc, kakor tudi prejšnji in sedanji trener Jože Rakun in Nace Konič so Litostrojčani. Žal pa odhaja inženir Franc Zupanc iz našega podjetja in ga bodo vsi člani kluba zelo pogrešali. Za njegovo požrtvovalnost in tovarištvo se mu najlepše zahvaljujemo.

Mavil

NAŠI KEGLJAČI
NAJBOLJŠI V LJUBLJANI

V našem podjetju gojimo kegljaški šport že nekaj let. Takoj po ustanovitvi kegljaškega kluba »Ilirija«, ki je lani praznoval desetletnico svojega obstoja, je v naši tovarni zanimanje za to vrsto športa zelo naraslo. KK »Ilirija« že precej let redno organizira medobratna tekmovanja. Zadnje večje tekmovanje je bilo lansko pomlad, ko je sodelovalo v tekmovanju 15 moštev z 62 posamezniki s skupno 200 tekmovalci.

Pred kratkim so v Litostroju ustanovili nov kegljaški krožek, ki se je priključil »Iliriji«.

Ob koncu lanskega leta je bilo pod pokroviteljstvom ljubljanske kegljaške zveze zaključeno sindikalno prvenstvo Ljubljane. V številnih predtekmovanjih je moštvu »Ilirije« uspelo uvrstiti se v finale. Med osmimi finalisti

smo zasedli prvo mesto. Za svoje uspehe smo prejeli lep pokal.

Prvo moštvo KK »Ilirija« sestavljajo: Peter Hariš, Andrej Fende, Srečo Birs, Viktor Kos, Rudi Stanek, Franc Berginc, Ivan Grižon in Milan Vidmar.

Litostrojski kegljači treniramo vsak ponedeljek od 19. do 22. ure na dvosteznem kegljišču »Ilirije«.

Milan Vidmar

VELIKA ZMAGA
BRUNA PARME

V počastitev Dneva Jugoslovanske ljudske armade so člani šahovskega krožka naše sindikalne podružnice 22. decembra lani odigrali na 27 deskah simul-

tanko s slovenskim šahovskim prvakom Brunom Parmo.

Mladi slovenski prvak je dobil 25 partij, eno je remiziral, eno pa (z inž. Viktorjem Nolimalom) izgubil.

ŠAHOVSKI TURNIR
POSAMEZNIKOV

Meseca novembra in decembra lani smo izvedli v našem podjetju šahovski turnir posameznikov, na katerem je sodelovalo 12 članov šahovskega krožka naše sindikalne podružnice.

Prvo mesto je zasedel Alojz Kačič z 10 in pol točke; dosegel je 95% možnih točk, kar je nedvomno zelo dober rezultat. Drugo mesto je zasedel Gojko Mušič, tretje in četrto mesto pa si delita Vinko Tomažin in Valentin Jeretina s sedmimi točkami.

Anton Suwa

ODGOVORI DOPISNIKOM

Zaradi izrednega zanimanja za dopisovanje v naš list in zaradi pomanjkanja prostora v njem smo bili to pot prisiljeni, da nekatere dopise odložimo za prihodnjico.

Veseli nas, da je med dopisniki precej delavcev iz proizvodnih obratov, ki niso vajeni tako sukatl pero kot delavci v pisarnah.

Odgovarjamo nekaterim dopisnikom:

Alojz N. Zal je Vaša pesem še precej neizbrušena in je ne moremo objaviti. Pišite nam še! Hvala za priponko.

Marjan S. Vaše pesmi so nam v glavnem všeč. Najboljšo bomo objavili.

Slavko B. Vašo pripombo smo delno upoštevali že v tej številki. Članek bo objavljen.

Kiki: Vaš članek bomo nekoliko skrajšali in ga objavili prihodnjico.

Janko T. Zaradi pomanjkanja prostora boste Vaš članek brali v naslednji številki.

Tone: Lahko nam pišete tudi s svinčnikom. Vaš predlog bomo upoštevali.

Anonimni: Članka brez Vašega podpisa ne bomo objavili. Javite se!

Darovali so svojo kri

Od Zavoda LR Slovenije za transfuzijo krvi smo dne 27. I. 1960 prejeli dopis z zahvalo darovalcem krvi v našem podjetju in s prošnjo za objavo. To prav radi storimo in se hkrati Zavodu LR Slovenije za transfuzijo krvi iskreno zahvaljujemo za pozornost. V zahvali, ki sta jo podpisala ravnateljica Zavoda dr. Sonja Sovdat-Banič in predsednik upravnega odbora tov. Slavko Kobe, čitamo:

Dragi tovariši in tovarišice! V dneh 19. in 20. januarja letos je bil na vrsti Vaš kolektiv; odzval se je človekoljubnemu pozivu RK za prostovoljno krvodajalsko akcijo. Kakor vsako leto, tako ste se tudi tokrat odzvali v velikem številu in vnovič dokazali Vašo globoko človeško ljubezen do hudo bolnih ljudi, do ponesrečenih delavcev, do mater porodnic, do naših otrok... Zavest, da ste s svojo darovano krvjo rešili mnoga življenja in omogočili hitrejšo zdravljenje, naj Vam bo največje plačilo in priznanje.

550 delavcev in uslužbencev Vašega kolektiva, med njimi 182 mladincev, 32 mater, 55 tovarišic in tovarišev, ki so darovali dragoceno življenjsko tekočino neznanemu bolniku ali hudo ranjenemu sočloveku, že več kot petkrat, to so sicer suhe številke, ki pa povedo mnogo, mnogo. Povedo, da je v naših delovnih ljudeh, med katerimi ste tudi Vi med prvimi, pojem prostovoljnega krvodajalstva prodril že tako globoko v zavest, da je to že nekaj nenapisan zakon, nenapisana obveznost do sočloveka, ki je nujno potreben največje in tudi najdragocenejše pomoči. In s to zavestjo, polno globoke humanosti, ste se odzvali tudi Vi v tako velikem številu.

Za Vašo veliko in nesebično človekoljubnost prejmite najglobljo zahvalo najprej od vseh tistih Vam neznanih, katerim je Vaša življenjska tekočina ali rešila življenje ali pa pripomogla, da se bodo čimprej vrnili zdravi v krog svojih družin, na svoja delovna mesta v svoje kolektive, med delovne tovariše. Prejmite najtoplejšo zahvalo naše družbe, katere največja skrb je prav skrb za zdravje delovnega človeka, zahvalo kolektiva Republiškega zavoda za transfuzijo krvi za Vašo pomoč in disciplino in končno prejmite toplo zahvalo tudi od njegovega upravnega odbora, katerega prvenstvena naloga je, da da tudi v prihodnje v sodelovanju z organizacijami Rdečega križa in drugimi družbenimi organizacijami vse sile za še večji razvoj te najbolj humane dejavnosti.

Zanima Vas

OBISKALI SO NAS...

- Dne 25. I. 1960 nas je obiskala romunska trgovinska delegacija, ki je pretekli mesec vodila trgovinska pogajanja z našo državo v Beogradu. Delegacijo je vodil Vasil Rautan, član kolegija romunskega ministrstva za trgovino.
- 29. decembra 1959 je obiskal našo tovarno tunizijski minister za industrijo in transport Nazadin Abasi, ki ga je spremljal tunizijski veleposlanik v Beogradu Abdel Melek Bergaol.
- Istega dne je obiskal Litostroj novi poljski veleposlanik v Beogradu Aleksander Malecki s soprogo.

VISOKO PRIZNANJE

Na mednarodni razstavi črnobelega in barvne fotografije, ki je bila v Bukarešti, je med 1100 avtorji z vsega sveta razstavljal tudi član našega kolektiva Peter Kocjančič, ki ima že najvišje mednarodno priznanje fotografarja-umetnika. Na razstavi v Bukarešti so mu za njegovo fotografijo »Koncert v jaslih«, ki je bila ena izmed tri tisoč razstavljenih, podelili bronasto medaljo.

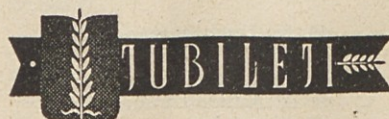
Nagrajeni posnetek je tov. Kocjančič napravil v šišenskih jaslih. Prvotno je nameraval ujeti med svoje leče le otroško negovalko z dvema nasmejanima otrokoma. V usodnem trenutku, ko je bilo že vse pripravljeno za posnetek, pa se je enemu izmed fantov odtrgal na hlačah gumb. Pedenji-mož je seveda planil v jok. Negovalka je hotela preprečiti fotografiranje, toda tov. Kocjančič je že pritisnil na sprožilec in namesto dveh nasmejanih obrazov je dobil na lečo »Koncert v jaslih«. Tako je Kocjančičevemu uspehu kumovala pravzaprav — nesreča.

Janez Zlogar iz sive livarne z Vido roj. Senica.
Anton Koželj iz transportnega oddelka z Marijo roj. Nagode.

Jože Marega iz obdelovalnice s Sonjo roj. Majetič.

Vsem mladoporočenim želimo na novi življenjski poti mnogo sreče.

Januarja je praznoval 70-letnico član našega kolektiva Emanuel Zagar. Tovariš Zagar se je rodil v Hrastniku, se izučil za tiskarskega strojnika v Ljubljani; pozneje, ko se je ponesrečil, je delal v gostinstvu, zadnjih 12 let pa dela v našem podjetju.

Tovariš Zagar je bil vseskozi naprednjak, med vojno pa so ga zaradi sodelovanja z Osvobodilno fronto aretirali in odgnali v Koper, nato pa v Firence. Takoj po vojni se je vključil v delo terenske organizacije »Stadion« za Bežigradom, kjer je bil dolga leta tudi funkcionar.

Emanuelu Zagarju čestitamo ob lepem jubileju in mu želimo še mnogo srečnih in zdravih let!

UPOKOJENI

V decembru 1959 so bili upokojeni tile naši sodelavci:

Srečo KERN, zaposlen v modelni mizarni nad deset let; s svojim strokovnim znanjem in pridnostjo je mnogo koristil našemu podjetju;

Franc BOLTA, ki je 12 let pridno opravljal svoje delo kot modelni mizar in skladiščnik modelov;

Ivan ROMIH; kot skladiščnik orodja v montaži je vestno opravljal svoje delo od leta 1949 dalje; proglašen je bil za udarnika.

Marija VIDMAR, snažilka. Pri nas je bila zaposlena 10 let.

Egidij TVRDY, visokokvalificiran ključavničar. Pri nas je bil zaposlen 5 let.

Vsem upokojenim delavcem želimo, da bi bili še dolgo zdravi in s svojimi nasveti in izkušnjami pomagali mlajšim tovarišem.

PRIŠLI SO V TOVARNO

Ivan Kogovšek, Viktorija Otrin, Franc Rozman, Estera Lampič, Vladimir Drusany, Janez Oven, Inž. Stojan Kostanjevec, Marija Pregelj, Albert Holcman, Breda Kobal, Jože Ojstršek, Božidar Kolenc, Rozalija Babič, Avgust Šmajdek, Alojz Korelc, Majda Hren, Franc Jelen, Feliks Medved, Janez Pustovrh, Fran Drobnič, Anton Novak, Franjo Moharič, Zivorad Cerkovski, Tomo Glavina, Nevenka Popovič, Izidor Bremec, Bogomir Pušnik, Hazim Sabi, Ivan Kunstelj, Jovan Stojiljković, Alojz Boldin, Franc Klander, Izidor Klančar, Franc Sečnik, Marjan Katilović, Franjo Novak, Jože Pavlinjek, Marija Stojnič, Alojz Pavc, Anton Kosi, Andrija Hrs.

Skupno je od srede decembra do 5. februarja prišlo v našo tovarno 41, odšlo pa je 26. delavcev.

ODŠLI SO IZ TOVARNE

Inženir Ivan Jazbinšek, Ida Glušič, Marija Rozman, Albin Čuk, Antonija Jevnikar, Katarina Kožuh, Mileva Rehar, Mihael Sutej, Marija Mickelizza, Inž. Franc Zupanc, Ksenija Döberlet, Julija Kocjan, Vida Bevek, Henrik Hrovat, Ivan Panič, Josip Horvat, Josip Bogdan, Ivan Laznik, Anton Hočvar, Džemal Karamović, Jurij Heine, Franjo Stojko, Ivan Ceglec, Stane Kanc, Ivan Vidovič, Alojz Zgonc.

Janez Gladek je bil v našem podjetju gasilec. Pri nas je bil 12 let. Umrl je 27. XII. 1959.

Franc Kožuh je bil polkvalificirani brusilec. Pri nas je delal 6 let. Umrl je 1. januarja.

Anton Črnivec, Jadrar. V naši tovarni je bil zaposlen 12. let. Umrl je 4. januarja.

Vsem družinam umrlih izreka naš delovni kolektiv iskreno sožalje.

Inž. Marko Kos

Zapiski iz Indije

(Nadaljevanje iz 1. številke)

Nehru je priljubljen pri Indijcih ne glede na njihovo politično pripadnost; ljudje vidijo v njem človeka, ki se bori zanje, edinega, ki vidi oziroma sluti moči, ki bodo zdravile Indijo iz apatičnega spanja. Prav zato je stranka, ki ji Nehru pripada, to je, Vseindijska kongresna stranka (AICP), najmočnejša stranka v deželi. Stranka združuje sicer zelo heterogene elemente. Prijatelj mi je dejal v Bombayu: »Kongresno stranko bi že zdavnaj odslovili, če bi imeli kaj drugega za nadomestilo. A nimamo ničesar boljšega. Vsaj za sedaj še ne. Ko se bo porodila boljša stranka, bo ta izginila.« Kongresna stranka si je postavila za cilj socializem, socializem brez ozira na druge vzore, socializem, kakršnega Indija rabi. Poti, po katerih naj gre, so poti prepričevanja in ne sile. Ovire, ki stoje na tej poti, pa so tolikšne in nejasne tako vseobča, da so ostale o socializmu samo besede v programu.

Kongresna stranka vpliva na svoje volivce prek zborov, na katerih govorijo člani parlamenta in aktivisti. Zbori niso samo pred volitvami, marveč vedno. Člani, ki sede v parlamentu, imajo svojo uniformo, po kateri jih takoj lahko spoznaš: belo obleko z ozkimi hlačami ali »doti« in belo vojaško čepico, ovrtnik tik do vratu tesno zapet z vrsto gumbov. Tudi mnoge izobražene ženske delujejo aktivno v strankinih vrstah; celo predsednik stranke je ženska, gospa Indira Gandhi.

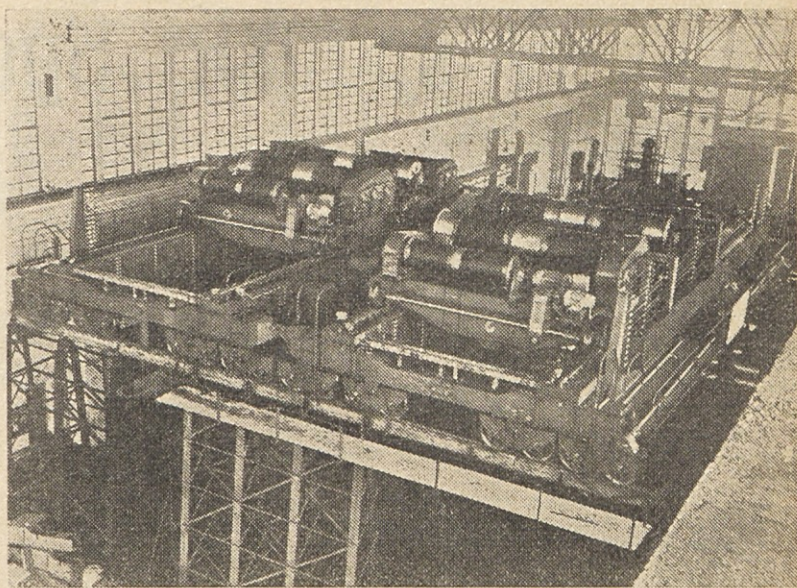
inicijativno podjetnikov, nevmešavanje države v gospodarsko življenje, v ustanavljanje podjetij, proti kooperaciji v kmetijstvu, proti planiranju in prisilnemu administrativnemu usmerjanju raznih gospodarskih panog po državi. Nehru jih zavrača, češ da hočejo vreči Indijo za sto let nazaj v dobo fevdalizma. V nekem svojem polemičnem članku pravi: »Naša naloga ni, skrbeti samo za nekatere bogataše in negovati njihove pridobitvene apetite; naša naloga je, preskrbeti delo milijonom brezposelnih indijskih množic, a to je mogoče samo z načrtnim delom, z organiziranjem vseh sil, z znanstvenim in načrtnim obravnavanjem gospodarstva, skratka v socializmu.«

Danes že vsakdo ve, kaj nova stranka hoče: odpraviti kontrolo države nad samostojnimi podjetniki, znižati davke, povečati profite, odbiti vsako zaščito delavstvu. Najbolj zgovorna je bila objava dveh slik v časopisu: upravnega odbora stranke Swatantra in vodstva Zveze industrijcev — začuda, povsod so sedeli isti ljudje.

Sindikati so organizirani, vendar niso povezani med seboj. Stavke se organizirajo zelo pogosto, vendar so združene z velikimi težavami. Stavkokazov je dovolj, ker je preveč ljudi, ki so pripravljeni stopiti se za kosček kruha, stavkovni fondit so enaki ničli, a ob sami vodi še fakirji ne morejo živeti. Tako delavci hitro klonejo. Glavni namen pa je le dosežen: solidarnost in občutek

dobit šele kasneje na gradbišču hidrocentrale Koyna. Tedaj sem spoznal njihovo odpornost, vzdržljivost, požrtvovalnost in nadarjenost, sposobnost primitivnega človeka, ki še ni pokvarjen z ultimativnim reklam civiliziranega človeka »daj — dam«.

Ko sem sedel s skupino inženirjev na terasi hotela v Jamshedpuru, se je na monsunskih oblakih, grozeče črnih in temnih, nikjer niso tako slikoviti kakor tu v Indiji za časa monsuna, odražalo rdeče plamenje konverterja, ki je bruhal iskre visoko nad strehe jeklarne. To je moderna Indija. Tedaj sem pričel pogovor o stari Indiji, o njenih navadah in običajih. Mnogo je bilo že napisanega o kastah, zato bom tu navedel le to, kar je pomembno za razumevanje sodobne Indije. Kast ne čutite v mestih, edinole na jugu v pokrajinah Madras, Mysore, Kerala, Bengalore. Tam so ljudje izredno ortodoksni, močni, nepremakljivi. Tam so ohranjeni vse nekdane kaste: kasta braminov (duhovnov), vojščakov, trgovcev, čevljarjev, ki se vse dele na podkaste. V čem je danes kasta? Ne v materialni razliki, v bogastvu ali revščini. Bramin je lahko reven ko cerkevna miš, vendar ne da hčerke bogatemu trgovcu iz nižje kaste. Poročiti se smejo samo v okviru kast. Sicer se ne pogledajo med seboj, niti ne govore. Brahim ne bo pil vode iz vodnjaka, iz katerega je zajel vodo čistilec. Človek se vprašuje, kako so se mogle obdržati takšne kaste vse do danes. Treba je vedeti, da je nove, moderne Indije zelo malo. Maloštevilna so velika mesta, le okoli štirideset jih je; na drugi strani pa imate 700.000 vasi, ki so po številu prebivalstva velike, a po svoji sestavi, kulturi in načinu življenja so ostale tam, kjer so bile, ne pred tisoč, temveč pred več tisoč leti. V Bengaliji sem videl ljudi, ki so se mučili po poljih riža v vodi do pasu, samo s cunjjo okoli ledij, tako moški kot ženske — kot so se pred tisoč leti. Vsak pripadnik teh obcestev po vaseh mora priznavati tradicijo in običaje, sicer mora zapustiti rodno hišo, izvržejo ga iz občestva. V južni Indiji še danes nočejo starši hčerke ko pridejo na obisk v njen novi dom k zetu, ničesar pojesti ali popiti, četudi

Na sliki vidimo doslej največji električni mostni tekalni žerjav nosilnosti 2 × 230 ton, ki je bil izdelan v našem podjetju za indijsko centralo Bhakra Nangal visoko pod Himalajo. Ob nesreči, ki je lani zadela to centralo, ko je voda zalila strojnico, so s tem žerjavom rešili blizu 300 oseb sigurne smrti

so še tako žejni in je vročina neznosna. To je tradicija, ki se je ne bo živ krst usodil prekršiti. V Kerali je ženska nosilec premoženja, družine in potomstva. Če se hči omoži, pride ženin k njej na dom, vtem ko ona upravlja premoženje in ona vse odloča. Njena hči podeduje vse premoženje, sin pa mora od doma.

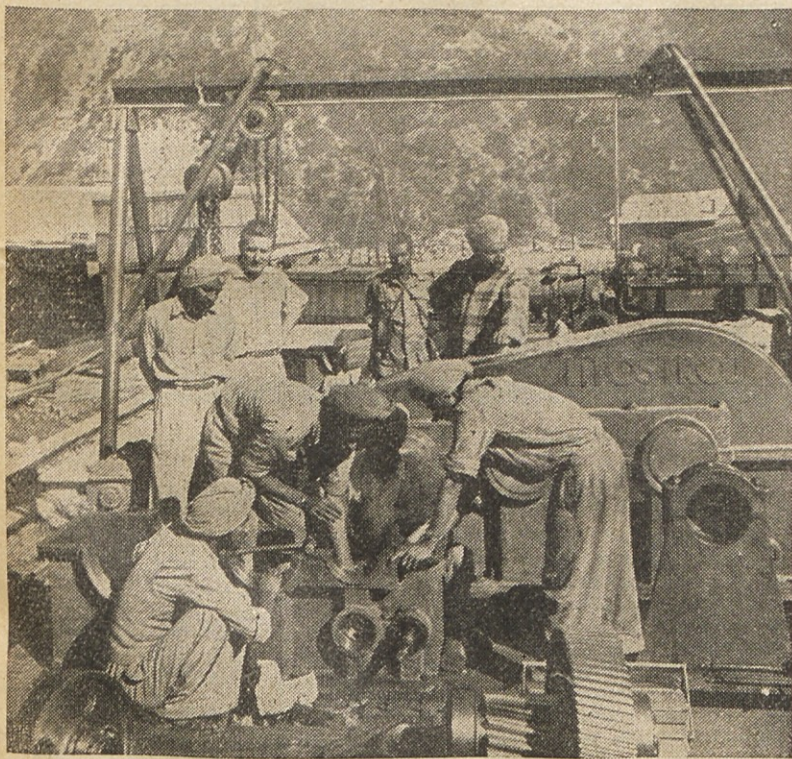
Kar se tiče starih običajev, je najhujša dežela Uttar Pradesh. Tam ima mlajši brat vse privilegije. Če se starejši brat oženi, mora nevesta pričakovati, da jo bodo uporabljali vsi mlajši bratje. Neki inženir je povedal tale svoj doživljaj, ko je bil v Bombayu: Delavec iz Uttar Pradesha, ki je bil pri njem že več let, je nekega dne prinesel slaščice tovarišem, češ, otroka sem dobil. »Kako?« so ga vprašali. »Saj si tu že več let.« — »Saj imam vendar mlajše brate doma,« je osuplo odvrnil.

Indija se je razvijala tisočletja, a to ni dežela, to je cel kontinent. Štiri ure vas nosi letalo, ki leti 400 km/h, ko jo prečkate. A če se vozite z vlakom, ni ne konca ne kraja ogromnih rek, ki jim celo vaši sopotniki ne vedo imena, dolin in ravnin, vtem ko se na vseh straneh nizajo mesta in vasi. Vsa ta zemlja in neštene množice ljudi imajo neizmerno vztraj-

nost nalik ogromnemu zamašnjaku, ki se vrti v istem tempu še lep čas, ne da bi mu mogli spremeniti tek. Kaj so proti tej prostornosti skromne uredbe ali kampanje. Ti ljudje ne znajo čitati ne pisati, ne bero časopisov in ne poslušajo radia. Kako naj potem kaj zvedo? Kako naj se tu karkoli spremeni! In vendar — počasi se le vse spreminja. Širi se šolstvo, povečuje se promet med mesti in vasi, postavljajo se novi kinematografi, v vasi prihaja čedalje več meščanov in časopisov, vaščani odhajajo v tovarne in se od časa do časa vračajo k sorodnikom, ki jim s svojim pripovedovanjem odpirajo oči in širijo obzorja. To so najmočnejši vplivi, ki so že pognali korenine in se očasi in vztrajno razraščajo kot plazilke. In tako bodo z razgledom in izobrazbo padle meje. A to ne bo lahko. Niti ne kmalu.

V nebo je švignil val isker. Spustili so jeklo iz martinovke. Po cesti hite delavci na »šiht« — vsak s svojo aluminijasto skodelo hrane. Delo jih združuje, pogovarjajo se in se izražajo. Vsi se vozijo z dežele, deset, dvajset kilometrov daleč. In tja zanašajo seme svoje tovarne, industrializacije in novih sprememb.

KONEC

Visoko pod Himalajo, v hidrocentrali Bhakra Nangal, ki je znana po najvišjem jezu na svetu, so naši strokovnjaki nadzirali montažo doslej največjega električnega mostnega dvigalga nosilnosti 2 × 230 ton, ki ga je izdelalo naše podjetje in se z njim uveljavilo v hudi mednarodni konkurenci

Ostale stranke so šibke in večinoma le lokalnega pomena, razen komunistične partije (CPI), ki svoje akcije usmerja predvsem na centre, v katerih je mnogo industrijskega delavstva, in na nižje sloje izobraženstva, kar je primer v Kerali, kjer je 40% izobraženih oziroma šolanih ljudi in nobenega nepismenega. Delavci kulturno močno napredujejo, dvigajo se iz ponižnosti in letargije nedotakljivih, se zaradi zahtev moderne tehnike čedalje bolj osamosvajajo in bodo kmalu prevzeli vodilno vlogo.

V zadnjem času se je pojavila še ena stranka, imenovana Swatantra Party ali stranka svobodne iniciative. Ustanovili so jo nezadovoljni člani Kongresne stranke, ki so v vodstvu stalno ustvarjali razdor in motili harmonično delovanje vodstva stranke, posebno v vprašanih vlogah države v gospodarstvu ter agrarni reformi. Po dokončnem razcepu so se ločili od Kongresne stranke in ustanovili svojo stranko, ki je že od ustanovitve dalje predmet izredno ostrih napadov Nehruja. Ta stranka propagira svobodno

moči se večata. Pri tem so pripravljeni na kakršnekoli žrtve, ki si jih mi sploh ne moremo predstavljati. Njihovo trpljenje je podobno trpljenju delavcev v prvih porodnih krčih kapitalizma za časa Marxa. Družine stradajo. To stradanje se večinoma konča s smrtjo otrok. Delavci čisto sede pred vrati v tovarno v večdnevni gladovni stavki skupaj s sindikalnimi voditelji, dokler izčrpanih ne odnelejo v bolnišnico. Industrijci se poslužujejo pri ustavitvi stavk najrazličnejših sredstev: od intrig in podkupovanja do zavratnega umora voditelja stavke. Pri Tatiji so ob priliki prve stavke lani (ki je bila obenem prva stavka v zgodovini Tatine jeklarne sploh) razbili stavko tako, da so voditelja stavkovnega odbora aretirali pod obtožbo, da je pobil policaja (ki je v resnici padel s kolesa) in da je bil na prevratniškem kurzu v vojaškem taborišču Komunistične partije. Na sodišču se je izkazalo, da je bil v resnici v vojaškem taborišču, vendar ne v partijskem, temveč v taborišču redne vojske.

Tesen kontakt z delavci sem

Leopold Šolc

V španski Španiji

(Osební zapiski na robu službenega poročila)

(Nadaljevanje iz 1. številke)
Pozornost, ki jo vzbudi barva platnic, priča, da tu čez ne prihaja mnogo potnikov z rdečim potnim listom. Ostane samo pri pozornosti, ki ji sledi — tako kot za vse ostale potnike — prepis glavnih podatkov.

Kovčke nato porivava po dolgi, s pločvino obiti in do svetlega odrgnjeni mizi proti carinskemu pregledu. Treba jih je odpreti. Dolgo stika carinikova roka — po službeni dolžnosti — med mojimi stvarmi, bogve za čim. Skozi okna vidim španski vlak, ki se nezadržno polni, od zadaj pritskajo še ostali neučakani potniki. Nestrpno sem vprašal carinika: »What are you looking for, dear Sir?« Ne vem, koliko in kaj je razumel, dejstvo je, da je roko pri priči umaknil in kovček zaprl. Čudim se učinku, ki je presegel vse moje pričakovanje, in čudim se, da nihče ne vpraša, kakšne devize imamo in koliko, saj v Španiji ni proste devizne trgovine in je dovoljeno devize menjati le v pooblaščenih menjalnicah.

Ob vstopanju na španski vlak ne uide očem, da je na peronu nekoliko manjša snaga kakor na francoski strani in da so tiri skoraj tik pri postaji porasli s travo. — Dobro uro imamo že zamude, vlak pa še vedno stoji in se polni. Povratnikom iz Francije se pridružijo izletniki iz Barcelone, ki so prišli na weekend na deželo. Ves vlak — in tudi naš oddelek — je že natrpan do zadnjega kotička, ko se nazadnje škripaje premakne. »Malo imamo vlakov,«

se mi francosko opraviči sopotnik Španec, s katerim se za prvi razred le nekoliko pretesno dotikava.

Druga ugotovitev: obilni otroški blagoslov. V oddelku z nama so trije zakonski pari. Prva dva imata po dva otroke, tretji tri hčerke: Evo, Estero in Carmen. Najmlajšo mamica doji do Geronne, ostali dve, ki še nimata dve in tri leta, ni mogoče umiriti. Nemirni so tudi ostali otroci. Ne samo v nemiru otrok, temveč tudi v brezupnih pomirjevalnih poskusih mamic se izraža južnjaški

Moj kolega gleda v strop in miri sam sebe. Jaz pa se prerinem na hodnik, kjer je prenašat temperament. Vpitja, vreščanja in joka nič koliko. Očetje so stoično mirni.

nje otrok v določeni smeri in nazaj toliko, kot bi bil na otroški kliniki. Za mano se zgnete iz oddelka tudi oče treh hčerk, mlad, čokat Španec, z močnim tilnikom, ponosen na svojo energijo. Pravi, da bo nadaljeval, dokler ne bo sina; hčerke da so mamine, samo

(Nadaljevanje na 10. strani)

Kolumbov spomenik v Barceloni

V španski Španiji

(Nadaljevanje z 9. strani)
sinovi očetu! Pri tem pa mi je hladnokrvno stal na desni nogi...

Tretja ugotovitev: Španci radi govorijo. — Sprevednik ugotovi, da je v oddelku en otrok več, kot bi jih smelo biti po vozovnicah. Spiše vozovnico z ustreznim dodatkom. Njegov ukrep pa sproži ognjevitost razpravo o tem, ali ima sprevednik prav ali ne. Vanjo poseže najmanj deset ljudi, prizadetih in neprisadetih. Poleg otrok razsajajo sedaj še odrasli. Razprava traja debelo uro, vendar ostane pri odmerjeni kazni.

In pokrajina? Zelena, rodovita ravnina s hribovjem v ozadju, izza katerega štrle s snegom pokriti vršaci Pirenejev. Zdi se mi, da so Pireneji Karavanke in da se vozim po Sorškem polju. Le oljke in ciprese sem in tja motijo to predstavo.

Pokrajino je bilo mogoče opazovati do desetih. Takrat je šele

to super« je pisalo na steklenici, kar je pomenilo: najbolj temno vino. Zaradi enostavnosti sva ga poimenovala kar »tinta«.

Spiti je je bilo treba več kozarcev, ker razlogi so se ponujali kar sami: prvi kozarec za poplanknitev slabih ust po vlakcu, drugega proti žeji, tretjega proti utrujenosti, potem zaradi izvrstnega vina samega in zaradi užitne do-brega vtisa, ki ga je tu v »Café la Bolsa« napravila Barcelona; nadalje na zdravje njenih prebivalcev in nazadnje še za lahko noč!

Pustimo ob strani razpravljanje o tem, ali je bil Krištof Kolumb Španec ali Italijan. Dejstvo je, da sta ga leta 1493 po povratku z njegove zmagovite in pomembne morske poti sprejela v Barceloni njegova podpornika španski kralj Ferdinand in kraljica Isabella. V spomin na ta dogodek stoji na Plaza dela Paz Kolumbov

pravico in druge prav tako dobro plačane človeške vrline, brez katerih ne bi bilo mogoče priti v Ameriko. Iz tega podstavka se dviga kakih 25 metrov visok stebel iz litega železa, z razgibanim zaključkom, na katerem sioni zemeljska obla. In na obli, približno 50 metrov nad trogom, stoji vsaj sedem metrov visoki Krištof Kolumb, obrnjen k morju. Z desnico mirno ter prepričljivo kaže v smer proti zahodu, kjer je predvideval pot na vzhod. Z dostojanstveno držo zakriva svoj užaljeni ponos, da do konca dni ni opazil prihoda v Ameriko namesto v Indijo.

V podstavku spomenika kupiš spominček in si na voščenih lutkah ogledaš, kako je bilo, ko je Kolumbo po svojem povratku položil pred noge kralja in kraljice darove iz daljne dežele: banane, ananas, koruzo, papagaje in nekaj še živih Indijancev. V podstavku spomenika se lahko tudi okrepaš in stopiš v dvigalo, ki te popelje navzgor do sredine zemeljske oble. Skozi odprtino pod Kolumbovimi stopali imaš zelo lep razgled na Barcelono in na največjo špansko lukco, kjer se guga ob pomolu tudi veren posnetek barke, ki ima na odkritju Amerike tudi vsaj pol zasluga.

Le dva brzovlaka vozita dnevno iz Barcelone v Madrid. Prvi odhaja ob 8.00 zjutraj in dospe v Madrid ob pol enajstih zvečer. Drugi, motorni, imenovan »TAF«, z rezerviranimi mesti, pa odhaja skoro pet ur za prvim in dospe v Madrid samo pol ure za njim. Odločila sva se za drugega, da sva s spanjem lahko nekoliko potegnili.

Opozorjena na velik naval na

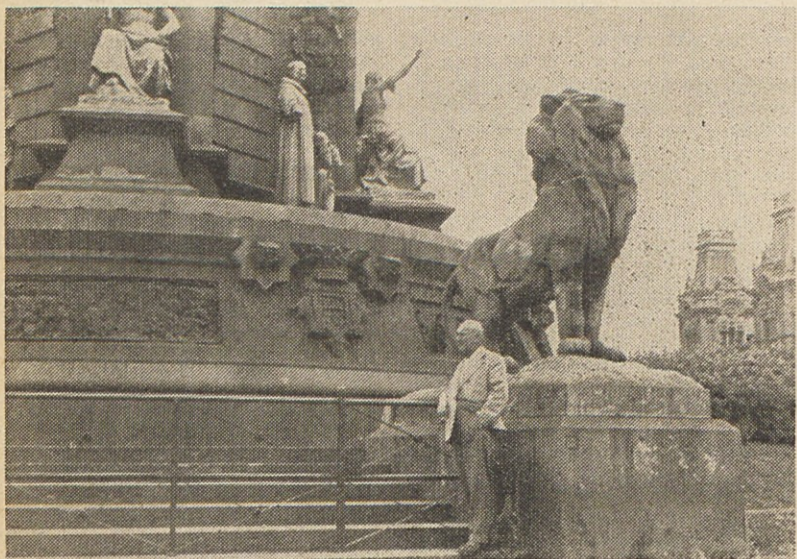
Posnetek Kolumbove barke »Santa Maria«

vlak, skačeva po kolodvoru že ob 9.00 zjutraj, da si zagotoviva prostor. Uslužbenec informacijske pisarne naju napoti do službojočega železniškega stražnika, ki vodi evidenco o zasedenosti »TAF«. Ta si nama na svojo odgovornost ne upa zagotoviti mest. Odpelje naju k nekemu višjemu uradniku, ta k samemu šefu barcelonske postaje. Uspeh: zadeva se bo že nekako dala urediti, a vrneva naj se k stražniku ob enajstih...

V zli slutnji sva pri njem že ob pol enajstih. Od daleč nama odkima, češ da ne bo nič. Tako, sedaj smo v pravi tinti: prvi vlak je odpeljal, na drugega ne moreva.

Sreča pa na tujem ne zapusti Kranjca. Začela sva ves postopek znova. To pot ne pri uslužbencu, temveč pri uslužbenki informacijske pisarne. Topel nagovor z »gnādige Frau« raztopi uradno

hladnost. Sledi isto kakor prej, vendar nekoliko drugače: popelje naju k stražniku in naju lepo priporoči. Stražnik naju odpelje k višjemu uradniku in naju lepo priporoči. Višji uradnik naju zopet odvede k šefu postaje in naju lepo priporoči. Pri šefu postaje še sama izstreliva vse težke kalibre: udeleženca sva mednarodne konference, ki jo je organizirala Španija. Konferenca se prične jutri, danes morava biti v Madridu. Pod težo priporočil in obstreljevanja postavi šef postaje kretnico to pot tako, da naju pot od njega navzdol privede skozi vrata z napisom »Entrada prohibida« v tesno blaginjo. Na zunanji strani pred njenim okencem se gnete množica poštenjakov in lahkovernih, živčnih v prepričanju, da je v Barceloni mogoče dobiti po normalni poti vozovnico za »TAF«... (Nadaljevanje)

Del podnožja Kolumbovega spomenika

padel mrak, ker ima Španija — čeprav precej na zahodu — še vedno srednjeevropski čas.

Tinta in Barcelona

Približno 160 kilometrov je iz Port Bouja do Barcelone. Navajen na hitrost francoskih vlakov, pričakujem že po dveh urah vožnje, da moramo biti tam, ko bo prva večja postaja. Vedno znova sem razočaran. Tresenja in guganja noče biti ne konca ne kraja. Gneča dela vožnjo še daljšo; tako dolgo, da se naveličamo pogovarjati se in da celo otroci pozaspijo.

Nazadnje, ob 23.45 — Barcelona! Poldrug milijon prebivalcev, velik čelni kolodvor s štirinajstimi tiri. Pozdravi nas ogromni reklamni napis »Philips«. Vojaške patrolje s čeladami iste oblike kot armada pokojnega Adolfa. Zandarmerija s črno polakiranimi in štirikotnimi pokrivali, bolj podobnimi predalom kot kapam. Menjalnica zaprta, informacijska pisarna zaprta. Praznik sv. Petra in Pavla...

Greva čez trg pred kolodvorom, enkrat desno, enkrat levo okrog vogala — moj kolega ima čudovit smisel za orientacijo v neznanem terenu — in že je pred nama hotel »Marina«. Prijazni vratar ne ve, kaj bi vse napravil, da bi nama ustregel. Pove, da v sosednji kavarni lahko dobiva še kaj pijače in da lahko celo za prvo silo zamenjava kak dolar.

Prijetno je sedeti ob mizici, postavljeni na pločnik, in opazovati nočni vrvež pred seboj. Hlad noči je menda privabil pol Barcelone na ulice. Kljub temu, da je že davno preko dvanaajste, pripelje obilna gospa dva še ne šoloobvezna fantka na sladolep. Po ulici se med sprehajalci prav tako podijo otroci. Druga dežela, drug urnik!

Tu, v tej kavarnici, najin prvi stik s španskim vinom. Črno, gosto špansko vino! Če bi imel smisel za poezijo, bi mu brčkone napisal rimen slavonspev že ob prvem požirku, še bolj gotovo pa potem, ko sem zvedel za smešno nizko ceno. Tako mora, žal, ostati pri prozaični ugotovitvi, da je špansko vino nepopisno! — »Tin-

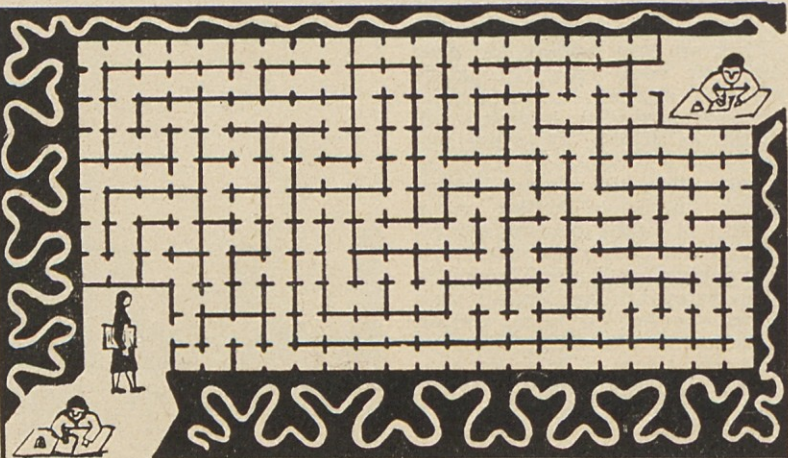
spomenik. Samo okrog mogočnega kamenitega podstavka hodiš lahko deset minut in opazuješ kipe in reliefe, med katerimi ne manjkata kralj in kraljica, niti škofi, angeli in levi ter zajetne gospe, ki predstavljajo modrost,

NAŠIM DOPISNIKOM

Sporočajte nam o dogodkih, ki bi jih lahko za razvedrilo objavili na naši zadnji strani!

Čemu enostavno...?

Slika v spodnjem delu labirinta kaže našega uslužbenca, ki pošilja kurirko s svežnjem nujnih sporočil v drugi oddelek. Poiščite dekletu najkrajšo pot in rešitve

oddajte v naše nabiralnike. Najboljšo rešitev najkrajše poti od enega do drugega uslužbenca bomo objavili v naslednji številki našega lista.

Litostroj

LJUBOSUMEN FANT

Med vajami, ki so jih imeli naši prizadevni mladinci in mladinke za uprizoritev komedije »Peggy, srček moj«, je na lepem izostala mladinka, ki so jo vsi pogrešali. Kasneje so jo vprašali, zakaj ne hodi več redno na vaje. Njen odgovor je vse presenetil: »Fant je ljubosumen in me ne pusti več na deske, k vam.«

Seveda so morali tako močan argument in tako moško postavljeno zahtevo njenega fanta upoštevati in poiskati drugo ustrezno igralko.

KURJA EPIZODA

Pred nekaj leti je bil v našem podjetju delavec, ki je »zbolel« za duševno boleznijo. Javil se je v obratni ambulanti in zdravnik ga je poslal na specialni pregled v bolnišnico za duševne bolezni v Polju pri Ljubljani. Možakar je znal tako dobro simulirati, da je preliščil celo strokovnjake. Ugotovili so, da je psihopat in ga poslali na bolniški dopust. Čez

čas ga je ob'skala patronažna sestra in s presenečenjem ugotovila, da si je med »boleznijo« uredil na vrtu svoje hiše pravo kurjo farmo. Imel je že pet sto piščancev, ki jih je prodajal in z njimi masno služil. Seveda je moral možakar dati podjetju slovo. Pred nekaj meseci pa se je ta naš »psihopat« spet oglašil pri nas in prosil za ponovni sprejem v službo. Seveda ga nismo sprejeli, da se ne bi ponovila »kurja epizoda«.

KJE SO ELEKTRODE

Pri skladiščnem okencu je vprašal delavec po elektrodah za varjenje. Skladiščnik mu je odgovoril, da jih nima. Tedaj se je vmešal tretji, ki je povpraševalca poučil: »Kar v kanal čistilnice jeklolivarne jih pojdite iskati, tam jih je na pretek.«

ČASOPIS »LITOSTROJ«

IZHAJA MESEČNO
UREJA GA UREDNIŠKI
ODBOR * ODGOVORNI
UREDNIK PETER LIKAR
TEL. UREDNIŠTVA 39-011
DO 39-019, INTERNO 343
IN 458 * CENA POSAMEZNI
ŠTEVILKI V PRODAJI
10 DIN. TISKA ČZP PRIMORSKI TISK V KOPRU